

SOSIAALI- JA TERVEYSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 5/2006 vp

Hallituksen esitys työntekijän eläkelaiaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä huhtikuuta 2005 lähettänyt sosiaali- ja terveysvaliokuntaan valmis-televasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen työntekijän eläkelaiaksi ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 45/2005 vp).

Eduskunta-aloitteet

Esityksen yhteydessä valiokunta on käsitellyt seuraavat aloitteet:

- lakialoitteen laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta (LA 31/2003 vp — Irja Tulonen /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 20 päivänä toukokuuta 2003,
- lakialoitteen laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta (LA 24/2004 vp — Mikko Kuoppa vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 21 päivänä huhtikuuta 2004,
- lakialoitteen laiksi työntekijäin eläkelain 7 c §:n muuttamisesta (LA 66/2004 vp — Tuija Nurmi /kok ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 3 päivänä kesäkuuta 2004,
- lakialoitteen laiksi työntekijäin eläkelain 4 c §:n 12 momentin 2 kohdan kumoamisesta (LA 127/2004 vp — Esa Lahtela /sd ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 11 päivänä marraskuuta 2004 ja
- lakialoitteen laiksi työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamisesta (LA 31/2005 vp — Mikko Kuoppa /vas ym.), joka on lähetetty valiokuntaan 31 päivänä maaliskuuta 2005.

Lausunnot

Eduskunnan päätöksen mukaisesti perustuslaki-valiokunta, lakivaliokunta ja työelämä- ja tasa-arvovaliokunta ovat antaneet asiasta lausunnot (PeVL 30/2005 vp, LaVL 19/2005 vp ja TyVL 6/2005 vp), jotka on otettu tämän mietinnön liitteiksi.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- apulaisosastopäällikkö, hallitusneuvos Tuulikki Haikarainen ja hallitussihteeri Maritta Hirvi, sosiaali- ja terveysministeriö
- lainsäädäntöneuvos Anna-Riitta Wallin ja lainsäädäntöneuvos Eija Siitari-Vanne, oikeusministeriö
- linjan johtaja Heikki Kammonen, Valtiokonttori
- johtaja Riitta Korpiluoma, Eläketurvakeskus
- kehittämisjohtaja Helena Luoma, Kuntien eläkevakuutus
- aktuaarijohtaja Pentti Tervola, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Etera
- varatoimitusjohtaja Jaakko Tuomikoski, Keskinäinen Eläkevakuutusyhtiö Ilmarinen
- aktuaarijohtaja Pasi Mustonen, Keskinäinen työeläkevakuutusyhtiö Varma
- johtaja Markku J Jääskeläinen, Työeläkevaikuttajat TELA
- toiminnanjohtaja Folke Bergström, Eläkesäätiöyhdistys
- lakimies Jarmo Pätäri, Akava ry

- asiantuntija Johan Åström, Elinkeinoelämän keskusliitto ry
- sosiaalipoliittinen sihteeri Kaija Kallinen, Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- neuvottelupäällikkö Seppo Väänänen, Palkansaajajärjestö Pardia ry
- johtaja Kaarina Knuuti, Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK
- johtaja Rauno Vanhanen, Suomen Yrittäjät
- lakimies Keijo Karhumaa, Kunta-alan unioni
- talous- ja sosiaalipoliittinen sihteeri Ilkka Alava, Valtion yhteisjärjestö VTY ry.

HALLITUKSEN ESITYS JA EDUSKUNTA-ALOITTEET

Hallituksen esitys

Esityksessä ehdotetaan hallitusohjelmassa sovittun mukaisesti yksityisten alojen palkansaajien työeläkettä koskeva lainsäädäntö yhdistettäväksi. Uuteen työntekijän eläkelakiin kootaan työntekijäin eläkelaiissa, lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelaiissa ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelaiissa olevat työntekijän eläketurvaa ja sen muutoksenhakua koskevat säännökset. Laissa täsmennetään myös eläketurvan järjestämistä ja sen valvontaa koskevia säännöksiä. Lakiuudistuksen tavoitteet on ilmaistu vuoden 2005 alusta voimaan tullessa suuressa työeläkeuudistuksessa. Nyt ehdotettavissa laeissa ei ole uusia eläkepoliittisia muutoksia.

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki Eläketurvakeskuksesta. Siihen kootaan Eläketurvakeskusta koskevat hallinnolliset säännökset sekä Eläketurvakeskuksen tehtävät. Työntekijän eläkelain voimaantulosta ehdotetaan säädettäväksi erillisellä voimaannpanolaillla. Siinä on työntekijän eläkelain voimaantuloa koskevien säännösten lisäksi säännökset ennen vuotta 1947 syntyneiden työntekijöiden oikeudesta osa-aikaeläkkeeseen ja ennen vuotta 1950 syntyneiden työntekijöiden oikeudesta työttömyyseläkkeeseen. Lisäksi voimaannpanolakiin ehdotetaan otettavaksi säännökset jo suljetusta rekisteröidystä lisäeläketurvasta.

Esityksen tarkoituksena on yhtenäistää ja ajanmukaistaa yksityisten alojen palkansaajien työeläketurvaa koskevaa lainsäädäntöä. Lainsäädännön rakenne uudistetaan ja yksittäisten säännösten sanamuotoa selkeytetään ja täsmennetään. Esityksessä on otettu huomioon myös

perustuslain asettamat vaatimukset säädöstaosta ja valtuutussäännöksistä. Uusituilla sanamuodoilla ei ole tarkoitus muuttaa työeläkejärjestelmän vakiintunutta soveltamiskäytäntöä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2007. Eläkkeen perusteena olevan palkan käsitettä tulospalkkion osalta tarkistettaisiin kuitenkin 1 päivästä tammikuuta 2006 lukien.

Lakialoitteet

Lakialoitteessa LA 31/2003 vp ehdotetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n 2 momentti muutettavaksi siten, että kaikkien eläkkeensaajien eläkettä tarkistettaisiin indeksillä, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

Lakialoitteessa LA 24/2004 vp ehdotetaan työeläkelain 9 §:ää muutettavaksi siten, että eläkettä tarkistetaan kalenterivuositain indeksiluvulla, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

Lakialoitteessa LA 66/2004 vp ehdotetaan työntekijäin eläkelain 7 c §:n muuttamista siten, että työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea taikka opintotukilain mukaista opintorahaa saaneille opiskelijoille, joille ei ole kertynyt työansion mukaista eläkettä, määriteltäisiin tulevan ajan työansio.

Lakialoitteessa LA 127/2004 vp ehdotetaan työntekijäin eläkelain 4 c §:n muuttamista siten, että työttömyyseläkkeen saantiehtoista poistetaan pykälän 12 momentin 2 kohdassa oleva kriteeri, jonka mukaan henkilön on tullut saada työ-

markkinatukea 1.1.2000 työttömyyspäivärahan enimmäismäärän täyttymisen vuoksi.

Lakialoitteessa LA 31/2005 vp ehdotetaan työntekijäin eläkelain 9 §:n muuttamista siten,

että eläkettä tarkistetaan kalenterivuosittain indeksiluvulla, jossa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Yleisperustelut

Yleisiä huomioita

Yksityisten alojen palkansaajien työeläkkeitä koskevien säädösten yhdistäminen yhdeksi laiksi on myönteinen uudistus, joka lähtökohtaisesti huomattavasti parantaa sääntelyn selkeyttä. Nykyinen työeläkelainsäädäntö on hajanainen, ja se on eri aikoina tehtyjen uudistusten myötä muodostunut erittäin monimutkaiseksi ja vaikeasti hallittavaksi.

Epäyhtenäisen lainsäädäntökokonaisuuden kirjoittaminen yhteen lakiin on ollut vaativa tehtävä. Sääntelyn kohteena olevan järjestelmän laajuus ja monimuotoisuus johtaa väistämättä myös lainsäädännön monimutkaisuuteen. Eri lakeja yhdistettäessä on otettava huomioon myös eri eläkejärjestelmissä vuosikymmenien aikana syntynyt käytäntö, mikä merkitsee, ettei yksinkertaistamiseen aina ole tosiasiallisia edellytyksiä. Valiokunta toteaa kuitenkin, että ehdotettu uusi sääntely ei kaikin osin tue lainsäädännön yksinkertaistamis- ja selkeyttämistävoitetta. Selkeyttä häiritsee muun muassa se, ettei yhtenäiseen työeläkelakiin sisälly vähitellen väistyviä eläkeuotoja, kuten työttömyyseläkettä, koskevia säännöksiä, vaan niistä säädetään erillisessä työntekijän eläkelain voimaantuloissa. Ehdotus työntekijän eläkeläiksi on säännösmäärältään myös varsin laaja, ja lakiehdotukseen on monin paikoin siirretty suoraan nykyisin eri lakeihin eri aikoina hyväksytyt säännökset. Kun lakiehdotuksen perusteluissa vielä monin osin viitataan ainoastaan voimassa olevan lain vastaaviin säännöksiin, heikentää valittu kirjoitustapa lain ymmärrettävyyttä. Lisäksi lakiehdotuksessa leimaavana piirteenä on lakiehdotuksen sisäisten viittausten epätavallisen suuri määrä samoin kuin saman säännön toistumi-

nen useammassa yhteydessä. Työeläkelainsäädäntö on sääntelyä, joka koskettaa suurinta osaa kansalaisista. Tämän vuoksi kokonaisuudistuksen yhteydessä olisi valiokunnan näkemyksen mukaan tullut kiinnittää vielä enemmän huomiota käytetyn käsitteistön ja kielen ymmärrettävyyteen.

Valiokunta ehdottaa hallituksen esitykseen sisältyviin lakiehdotuksiin poikkeuksellisen paljon muutoksia. Suurin osa muutoksista on lainsäädäntötekniisiä. Hallituksen esitystä ei ennen sen antamista ollut tarkastettu oikeusministeriön tarkastustoimistossa eikä siitä ollut saatu oikeusministeriön lausuntoa. Valiokuntakäsittelyn alkaessa sosiaali- ja terveysministeriö esitti kirjelmällään muutoksia yhteensä 30 pykälään, joissa esityksen antamisen jälkeen oli havaittu puutteellisuuksia. Valiokunta toteaa, että sosiaali- ja terveysministeriössä tulee jatkossa paremmin varmistua siitä, että ehdotettava sääntely on keskeiset lainvalmistelun laatuvaatimukset täyttävä. Valiokunta esittää lakiehdotuksiin lukuisien lainsäädäntötekniisiksi luonnehdittavien muutosten lisäksi muutoksia, jotka pääosin johtuvat perustuslakivaliokunnan ja lakivaliokunnan lausunnoissa esitetyistä kannanotoista.

Eroja entiseen lainsäädäntöön

Esityksen pääasiallinen tarkoitus on koota säännökset yksityisten alojen palkansaajien työeläkkeistä yhteen lakiin. Ehdotettu sääntely vastaa pääasialliselta sisällöltään vuoden 2005 alussa voimaan tullutta työeläkeuudistusta, eikä siihen sisälly uusia eläkepoliittisia linjauksia. Sen sijaan uudistus aiheuttaa merkittäviä muutoksia järjestelmien toimeenpanoon.

Työnantajan kannalta merkittävin muutos uudistuksessa on työalakohtaisen vakuuttamisen poistuminen. Uuden lainsäädännön voimaantul-

tua työnantaja voi vakuuttaa merimiehiä lukuun ottamatta kaikki työntekijänsä samalla vakuutuksella riippumatta näiden tekemän työn sisällystä. Uudistus helpottaa merkittävästi eläketurvan järjestämistä ja vähentää virheellistä vakuuttamista ja siihen liittyvää selvittelytyötä. Uudistus merkitsee, että myös julkisen sektorin lyhytaikaiset työt, jotka nykyisin vakuutetaan LEL:n ja TaEL:n mukaisesti, siirtyvät julkisen alan eli valtion, kunnan tai kirkon eläketurvan piiriin.

Vakuutetun kannalta uudistus tuo muutoksia joidenkin etuuksien saamisedellytyksiin. Osa-aikaeläkkeen saamisedellytykset helpottuvat sillä osin, ettei lyhytaikainen sairastuminen juuri ennen osa-aikaeläkkeen alkamista enää estäisi osa-aikaeläkkeen saamista. Lisäksi aika, jolta työntekijä saa sairauspäivärahaa, sairausajan palkkaa tai liikenne- tai tapaturmavakuutuslain mukaista päivärahaa, pidentää jatkossa puolella vuodella tarkasteluaikaa, jona työntekijällä välittömästi ennen osa-aikaeläkkeen alkamista tulee olla kokoaikaista työskentelyä vähintään kahdentoista kuukauden ajan. Osa-aikaeläkettä koskevien säännösten joustavoittaminen niin, että osa-aikaeläke sallii nykyistä paremmin tilapäiset osa-aikatyön muutokset, merkitsee myös parannusta nykytilanteeseen. Perhe-eläkkeiden osalta uudistuksella poistetaan täysorvon lisäksi säännös, jonka perusteella leskeneläke on palautettu, jos lesken uusi avioliitto on päättynyt avioeroon.

Eläkeoikeuden vanhentuminen

Vakuutettujen kannalta uudistuksessa suurin merkitys on eläkettä kerryttävien ansiotietojen rekisteröinnin muuttumista koskevalla ehdotuksella, joka on liitetty lakiehdotukseen sisältyvien vanhentumisaikojen lyhentämiseen. Kymmenestä vuodesta viiteen vuoteen lyhenevä vanhentumisaika koskee eläkevakuutusmaksun määräämistä ja palautusta sekä eläkkeen maksamista ja takaisinperintää. Lisäksi ehdotetaan, ettei eläkelaitoksilla tai Eläketurvakeskuksella jatkossa olisi velvollisuutta selvittää työntekijän ansioita takautuvasti pidemmältä ajalta kuin selvityspyyntöä edeltävältä viideltä kalenterivuodelta.

delta. Pidemmältä ajalta työntekijän ansiotietojen oikeellisuutta ei selvitetäisi eikä esityksen mukaan vakuutetun ansiotietoja pääsääntöisesti muutettaisi.

Uudistus merkitsee, että vakuutetun vastuu työeläketurvansa oikeellisuuden varmistamisesta lisääntyy. Työntekijä tulee vuosittain saamaan eläkeotteen, josta käyvät ilmi hänen eläkkeeseen oikeuttavat ansionsa ja muut etuutensa sekä karttuneen eläkkeen määrä. Työntekijän tulee tarkistaa otteen tiedot ja oikaista siinä olevat virheet. Viittä vuotta vanhemmat tiedot oikaistaisiin vain, jos työntekijä pystyy itse esittämään riidattoman näytön työansioistaan, joiden perusteella hänet olisi pitänyt vakuuttaa työntekijän eläkelain mukaan. Muutoin ansaittu oikeus eläkkeeseen vanhenee.

Valiokunta toteaa, että riidattoman näytön vaatimus asettaa työntekijälle erittäin ankaran todistustaakan erityisesti aloilla, joissa työsuhteet ovat lyhytaikaisia tai joissa työnantajan yritystoiminta on lyhytaikaista ja konkurssiherkkää tai joissa toimii tavallista enemmän epärehellisiä yrittäjiä. Mikäli työntekijä esittää riidattoman näytön ansioistaan, eläkeoikeus ei vanhene, vaan tiedot oikaistaan takautuvasti kuinka pitkältä ajalta tahansa. Tällöin työnantajalta ei kuitenkaan peritä eläkevakuutusmaksuja takautuvasti kymmentä vuotta pidemmältä ajalta.

Valiokunta pitää sinänsä myönteisenä, että jatkossa vakuutetulle ilman eri pyyntöä lähetetään vuosittain tieto hänelle karttuneesta eläkkeestä. Eläkeotteen saaminen lisää työntekijöiden tietoisuutta eläketurvasta ja palvelee samalla kansalaisten tiedonsaantitarpeita. Se, missä määrin kansalaiset saadaan ymmärtämään eläkeotteen oikeudellinen merkitys, muodostaa erityisen haasteen lainsäädännön toimeenpanolle. Julkisen sektorin eläkelaitokset eivät tule järjestelmään mukaan, vaan julkisella sektorilla työskenteleville otteen lähettää Eläketurvakeskus. Koska eläkeote lyö lukkoon henkilön työhistorian, olisi otteiden lähettämisen oltava aukotonta niin, ettei oikeudenmenetyksiä tapahdu ainakaan siitä syystä, ettei otetta ole lähetetty.

Valiokunta korostaa, että eläkeotteen merkitystä koskevaan tiedottamiseen on syytä paneu-

tua huolella ja varata siihen riittävät voimavarat. Valiokunta toteaa, että vuosittainen eläkeotteiden lähettäminen on hallintokustannuksiltaan erittäin kallis järjestelmä ja vaatii työeläkelaitoksilta sekä Eläketurvakeskukselta suuria taloudellisia panostuksia. Valiokunta pitää puutteena, ettei hallituksen esityksen vaikutusarvioinnissa tähän seikkaan ole kiinnitetty huomiota.

Vakuuttamisen valvonta

Valiokunta pitää tärkeänä esitykseen liittyvää tavoitetta eläkevakuuttamisen valvonnan tehostamisesta ja korostaa, että valvonnan tarkoitus on toimia laiminlyöntejä ennaltaehkäisevästi. Eläketurvakeskus vastaisi vakuuttamisen valvonnasta yhteistyössä työeläkelaitosten kanssa. Eläketurvakeskuksella on lakiehdotuksen mukaan oikeus saada salassapitosäännösten ja tiedonsaantia koskevien rajoitusten estämättä työnantajalta, eläkelaitokselta tai viranomaisilta tietoja valvontatehtävänsä täyttämiseksi. Lisäksi Eläketurvakeskus saa työnantajiin kohdistuvaa valvontaa varten vertailuseulontojen tekemisen mahdollistavia tietoja veroviranomaisilta.

Valiokunta korostaa, että tehokas vakuuttamisen valvonta tuottaa hyötyjä sekä työnantaja- että työntekijäpuolelle. Valvonnalla edistetään työnantajien yhdenvertaisuutta, kun maksuja laiminlyövien työnantajien määrää voidaan vähentää. Samalla voidaan suojata työntekijöitä etuuk-sien menetyksiltä. Valiokunta pitää myös työntekijälle lähetettävää eläkeotetta merkityksellisenä vakuuttamisen valvonnan kannalta. Koska työeläkemaksut laiminlyövä työnantaja monesti laiminlyö myös verovelvollisuutensa, eivät verottajilta saatavista rekistereistä ole maksujen laiminlyönnit havaittavissa. Tästä syystä eläkeotteen avulla tapahtuva työntekijöiden suorittama valvonta on osaltaan tehostamassa maksuvelvollisuuden täyttämisen valvontaa. Vakuuttamisvelvollisuuden entistä kattavampaan täyttämiseen tähtäävät myös rangaistussäännöksiin ehdotettavat muutokset. Aikaisempaa ankarammilla rangaistussäännöksillä pyritään maksulaiminlyöntien ennaltaehkäisyyn.

Eläkelaitosten kilpailuedellytykset

Työntekijän eläkelain voimaantulossa on erityissäännös koskien aiemmin vain LEL-alojen töitä vakuuttanutta Keskinäinen eläkevakuutusyhtiö Eteraa. Erityissäännös koskee LEL-vakuutuskannan suuremman työkyvyttömyyseläkemenon tasaamista. Perustelujen mukaan esityksellä tavoitellaan LEL-vakuutuskantaa yksin hoitaneen ja kilpailuun uutena siirtyvän työeläkevakuutusyhtiö Eteran ja muiden työeläkevakuutusyhtiöiden tasavertaista kohtelua. Kyseessä on eri työeläkelakien yhdistämiseen liittyvä poikkeuksellinen järjestely, jonka lähtökohtana on, ettei aiemmasta monopoliasemasta saa olla Eteralle kilpailussa hyötyä eikä haittaa.

Valiokuntakäsittelyssä on kiinnitetty huomiota eri vakuutuslaitostyyppien kilpailuedellytysten toteutumiseen vakuutuskannan siirtämisestä koskevissa tilanteissa. Valiokunta toteaa, että säännökset vakuutuskannan siirrosta työeläkelaitosten välillä kuuluvat muuhun lainsäädäntöön, jota koskeva selvittely on parhaillaan vireillä sosiaali- ja terveysministeriössä. Selvitysten perusteella on mahdollista arvioida rahastosiirtojen sääntelyä koskevat muutostarpeet erikseen.

Eläketurvakeskuksen tehtävät

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi erillinen laki Eläketurvakeskuksesta. Lakiehdotuksessa on Eläketurvakeskusta koskevat hallinnolliset säännökset sekä sen tehtävät. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan käsitellyt Eläketurvakeskuksen asemaa ja tehtäviä. Perustuslakivaliokunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota lakiehdotuksen 2 §:n 2 momentin 11 kohtaan, jonka mukaan Eläketurvakeskuksen tehtävänä on valvoa eläkelaitosten toimintaa, sekä valvontatehtävän mahdollisesti aiheuttamaan puolueettomuusongelmaan eläkelaitosten vastatessa Eläketurvakeskuksen rahoituksesta. Työeläkelaitosten taloudellista valvontaa ei ole voimassa olevassa laissa säädetty Eläketurvakeskuksen tehtäväksi, vaan tämä tehtävä on uskottu Vakuutusvalvontavirastolle. Myöskään työeläkelaitosten toiminnan laillisuusvalvonta ei kuulu Eläketurvakeskukselle, vaan yleisesti eduskunnan oi-

lön oikeuteen, että valituskielto on poistettava lakiehdotuksesta.

Kuntoutusavustus on harkinnanvarainen etuus, joka lakiehdotuksen 31 §:n perusteella voidaan myöntää kuntoutuspäätöksen antamisen ja kuntoutuksen alkamisen väliseltä ajalta sekä kuntoutusjaksojen väliseltä ajalta samoin kuin kuntoutussuunnitelman laatimista varten. Enää kuntoutusavustusta ei maksettaisi työntekijän työllistymisen edistämiseksi. Jos kuntoutuja ei työllisty kuntoutuksen jälkeen, työntekijän toimeentuloturva vastaa työttömyysturvajärjestelmä. Kuntoutusavustus olisi työkyvyttömyyseläkkeen suuruinen tai osatyökyvyttömyyseläkkeen suuruinen, jos kuntoutuja on samaan aikaan töissä. Kuntoutusavustuksen myöntämisellä edistetään kuntoutuksen ja sen tavoitteiden toteutumista turvaamalla kuntoutujan toimeentulo edellä mainittujen jaksojen aikana.

Perustuslakivaliokunta on katsonut, että kuntoutusavustuspäätökseen lakiehdotuksessa liitetty valituskielto ei etuuden harkinnanvaraisuuden takia ole sinänsä ongelmallinen perustuslain 21 §:n 1 momentin näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta viittaa kuitenkin käytäntönsä, jossa se on katsonut perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvatun muutoksenhakuoikeuden puoltavan tällaisiakin etuuksia koskevien päätösten saattamista valitusmahdollisuuden piiriin. Valitusmahdollisuus on tarpeen viranomaistoiminnan asianmukaisuuden ja muun tasapuolisuuden valvomiseksi ja soveltamiskäytännön yhdenmukaisuuden varmistamiseksi. Perustuslakivaliokunta katsoo, että valituskiellon poistamista on harkittava vakavasti.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta pitää perustuslakivaliokunnan lausunnossa esitettyyn viitaten perusteltuna poistaa lakiehdotuksesta paitsi kuntoutuksen sisältöä myös kuntoutusavustusta koskevan valituskiellon.

Yksityiskohtaiset perustelut

1. Työntekijän eläkelaki

2 luvun 5 §. Työskentely ulkomailla. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus 1 momenttiin ehdote-

taan tarpeettomana poistettavaksi. Pykälän 3 momentissa olevaa viittausta 150 §:ään täsmennetään jäljempänä 150 §:ään ehdotettavien muutosten johdosta.

2 luvun 7 §. Johtavassa asemassa oleva henkilö. Pykälän 2 momentti ehdotetaan muotoiltavaksi sen tarkoitusta vastaavaksi, eli avoimen yhtiön yhtiömies tai muussa yhtiössä henkilökohtaisesti vastuussa oleva henkilö ei ole mainituksa ominaisuudessaan laissa tarkoitettu työntekijä.

3 luvun 11 §. Oikeus vanhuuseläkkeeseen. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi säännös eläkkeen määrän muuntamisesta vastaamaan työntekijän eläkkeelle siirtymisikää. Asetuksenantovaltuus rajataan koskemaan eläkkeen määrän muuntamista ja muuntamisessa käytettäviä kertomia.

3 luvun 15 §. Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä. Pykälän 3 momenttiin ehdotettavalla muutoksella selkeytetään säännöksen sanamuotoa.

3 luvun 16 §. Oikeus osa-aikaeläkkeeseen. Pykälän 4 momentin 1 kohdan sanamuotoa ehdotetaan täsmennettäväksi sen tarkoitusta vastaavaksi.

Pykälän 5 momentin asetuksenantovaltuus ehdotetaan poistettavaksi ja sen sijasta otettavaksi lakiin säännös kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon sisältyneiden ylityökorvauksen, sunnuntai-, yötyö- tai vuorotyölisän taikka muun lisän tai korvauksen huomiotta jättämisestä arvioitaessa osa-aikaeläkkeen edellyttämän työskentelyn täyttymistä. Säännös vastaa sisällöltään nykyisin sosiaali- ja terveystieteiden valiokunnan päätöksessä (991/1986) olevaa säännöstä.

3 luvun 21 §. Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen. Pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan osa-aikaeläkkeen saaja voisi itse hakea osa-aikaeläkkeen keskeyttämistä. Koska tämä ei käy ilmi pykälän sanamuodosta, valiokunta ehdottaa sanamuotoa muutettavaksi.

Pykälän 2 momentin mukaan eläke katsottaisiin ilman eri päätöstä lakanneeksi keskeyttä-

misajankohdasta lukien, jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei ole haettu kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä. Valiokunta ehdottaa säännöstä muutettavaksi siten, ettei osa-aikaeläkkeen lakkauttaminen ole mahdollista ilman eri päätöstä.

3 luvun 33 §. Valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa täsmennettäväksi.

3 luvun 46 §. *Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta.* Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnonaan, että pykälässä säädetty eläkkeensaajan velvollisuus käydä eläkelaitoksen määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana lääkärin luona tai pykälässä mainitussa laitoksessa, puuttuu eläkkeensaajan itsemääräämisoikeuteen sekä perustuslain 7 §:ssä turvattuihin henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen. Sen vuoksi perustuslakivaliokunta ei pidä asianmukaisena, että eläkkeensaajan velvollisuus perustuu ehdotetulla tavalla eläkelaitoksen oletukseen eläkkeensaajan työkyvyn palautumisesta. Pykälän perustelujen mukaan määräys tutkittavana käymisestä tulisi kysymykseen vain poikkeuksellisissa tapauksissa. Perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaan sääntelyä on aiheellista täydentää tätä tarkoitusta vastaavalla maininnalla esimerkiksi niin, että määräyksen antaminen edellyttää perusteltua syytä. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa pykälää muutettavaksi perustuslakivaliokunnan lausunnon mukaisesti.

4 luvun 63 §. *Eläkkeen karttuminen.* Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon muuttamista.

4 luvun 70 §. *Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot.* Pykälän 2 momentin 1 kohtaan ja 5 momenttiin ehdotetaan otettavaksi työeläkeasetuksessa oleva säännös yleisöltä saatavien palvelu- ja lahjarahojen lukemisesta eläkkeen perusteena olevaan työansioon sekä niiden ilmoittamisesta työnantajalle. Näin 5 momentissa ollut asetukseenantovaltuus tarpeettomana poistetaan.

Pykälän 3 momentin 5 kohtaa ehdotetaan muutettavaksi siten, että lainkohdassa tarkoitet-

tuihin konserneihin rinnastuvat myös muut vastaavat taloudelliset yhteenliittymät.

4 luvun 83 §. *Elinaikakertoimen määrittäminen.* Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi tavanomaisen asetuksenantovaltuuden muotoon.

5 luvun 100 §. *Palkkakertoimen ja työeläkeindeksin vahvistaminen.* Pykälän sanamuotoa ehdotetaan muutettavaksi tavanomaisen asetuksenantovaltuuden muotoon.

7 luvun 101 §. *Eläkehakemus.* Pykälän 2 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täsmennettäväksi.

7 luvun 105 §. *Päätös ja sen tiedoksianto.* Pykälän 3 momentin mukaan tarkemmat säännökset eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen päätöksestä ja päätöksen allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella. Valiokunnan saaman selvityksen mukaan asetuksella on tarkoitus säätää siitä, että päätös voidaan antaa koneellisessa tietojen käsittelyssä tai muutoin ainakin osittain painomenetelmää käyttäen aikaansaatusasiakirjana ja että tällöin allekirjoitus voidaan merkitä päätökseen koneellisesti. Valiokunta ehdottaa 2 momenttia tältä osin täsmennettäväksi.

7 luvun 111 §. *Eläketurvakeskuksen ratkaisuvallta ja tarkemmat säännökset.* Valiokunta ehdottaa pykälän 3 momentin asetuksenantovaltuuden täsmenämistä säännöksen perustelujen mukaisesti koskemaan vain tarkempien säännösten antamista siitä, miten 106, 107 ja 109 §:ssä tarkoitettu toimivaltainen eläkelaitos määräytyy.

8 luvun 114 §. *Eläke kertasuorituksena.* Valiokunta ehdottaa 6 momentissa olevan valtuussäännöksen muotoilemista tavanomaisen asetuksenantovaltuuden muotoon.

8 luvun 123 §. *Takautuvan eläkkeen maksamisjärjestys.* Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon muuttamista pykälän tarkoitusta paremmin vastaavaan muotoon poistamalla sanan "takautuvan".

8 luvun 126 §. *Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä.* Pykälän 4 momentissa säädetään aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnän määräajasta. Valiokunta ehdottaa säännöksen muuttamista siten, että päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa sen maksupäivästä lukien. Säännös olisi näin samansisältöinen kuin mitä kansaneläkelain 88 b §:ssä säädetään kansaneläkkeen takaisinperinnän osalta.

9 luvun 128 §. *Muutoksen hakeminen.* Valiokunta ehdottaa pykälän 2 ja 3 momenteissa ilmaistavaksi, että muutoksenhaku tapahtuisi noudattaen hallintolainkäyttölain mukaista menettelyä. Hallintolainkäyttölain 6 §:n 1 momentin mukaan päätöksestä saa valittaa se, johon päätös on kohdistettu tai jonka oikeuteen, etuun tai velvollisuuteen päätös välittömästi vaikuttaa. Kuten esityksen perusteluissakin todetaan, eri asiarhmissä asianosaisuus vaihtelee. Muun muassa työnantajalla voi joissain tilanteissa olla valitusoikeus.

Pykälän 4 momenttiin sisältyviä muutoksenhakukieltoja on käsitelty perustuslakivaliokunnan lausunnossa. Perustuslakivaliokunta toteaa, että eläkelaitoksen päätös ammatillisen kuntoutuksen sisällöstä on lakiehdotuksen 25 ja 26 §:n takia siinä määrin yhteydessä perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettuun yksilön oikeuteen, että valituskielto on valiokunnan mielestä poistettava lakiehdotuksesta.

Perustuslakivaliokunnan mukaan kuntoutusavustusta koskeva valituskielto ei etuuden harkinnanvaraisuuden takia ole sinänsä ongelmallinen perustuslain 21 §:n 1 momentin näkökulmasta. Perustuslakivaliokunta viittaa kuitenkin käytäntöönsä, jonka mukaisesti perustuslain 21 §:n 2 momentissa turvattu muutoksenhakuoikeus puoltaa tällaisiakin etuuksia koskevien päätösten saattamista valitusmahdollisuuden piiriin. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista perustuslakivaliokunnan kannan mukaisesti.

9 luvun 132 §. *Valituskirjelmän jättöpaikka.* Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon sanamuodon muuttamista.

9 luvun 138 §. *Asiavirheen oikaiseminen.* Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon muuttamista sen asiasisältöä vastaavaksi.

9 luvun 140 §. *Lainvoimaisen päätöksen poistaminen.* Lakiehdotuksen 129 §:ssä säädetään, että eläkelaitoksen antamaan päätösyhdistelmään sovelletaan, mitä tässä luvussa säädetään päätöksestä. Tämän johdosta 140 §:stä on selvyuden vuoksi syytä poistaa erilliset maininnat päätösyhdistelmästä yhdenmukaisesti luvun muiden pykäläiden kanssa.

10 luvun 145 §. *Työsuhteen alkamis- ja päättymisaikaa koskevan tiedon korjaaminen.* Rekisteröidyt tiedot työsuhteen alkamis- ja päättymisajasta oikaistaan pykälän mukaan vain työnantajan ilmoituksen perusteella. Ehdotus merkitsee poikkeusta virheellisen tiedon oikaisua koskevista henkilötietolain 29 §:n säännöksistä. Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että ehdotus on ongelmallinen Euroopan neuvoston tietosuojasopimuksen 5 ja 8 artiklan määräysten kannalta henkilötietojen oikeellisuudesta ja oikeudesta saada virheellinen rekisteritieto oikaistuksi. Valiokunnan mukaan sääntelyä on siksi täydennettävä säännöksillä rekisteröidyn henkilön oikaisuoikeudesta. Vaihtoehtoisesti pykälä olisi perustuslakivaliokunnan mukaan poistettava lakiehdotuksesta, jolloin sääntely jää tältä osin henkilötietolain yleissäännösten varaan. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että pykälässä viitataan henkilötietolain säännöksiin. Rekisteritoimintaan kuuluvan normaalin käytännön mukaan rekisteritietoja oikaistaan sen ilmoituksesta, jolta tieto on rekisteriin alun perin saatu. Tiedon korjaaminen määräytyy henkilötietolain 29 §:n mukaan.

10 luvun 150 §. *Ulkomailla työskentelevän työntekijän vakuuttaminen.* Pykälän sanamuotoa ehdotetaan sen asiasisältöä muuttamatta selkeytettäväksi. Pykälän 2 momentti jaetaan kolmeksi eri momentiksi, jolloin 3 momentti siirtyy

6 momentiksi. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin eläketurvan järjestämisestä lähetetylle työntekijälle ja 3 momentissa eläketurvan järjestämisestä paikalta palkatulle työntekijälle. Uuteen 4 momenttiin siirrettäisiin 2 ja 3 momenttia koskeva yhteinen säännös siitä, että työntekijän tulee kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen työskentelyn alkaessa. Uuteen 5 momenttiin siirrettäisiin säännös työnantajan mahdollisuudesta järjestää tämän lain mukainen eläketurva työntekijälle tilanteissa, joissa työntekijän eläketurva olisi EU:n sosiaaliturva-asetuksen tai Suomea sitovien kansainvälisten sopimusten määräysten mukaan järjestettävä työntekomaassa.

10 luvun 153 §. Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä. Pykälän 2 momentissa oleva valtuussäännös ehdotetaan kirjoitettavaksi taanomaisen asetuksenantovaltuuden muotoon.

10 luvun 159 §. Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus. Valiokunta ehdottaa pykälää täydennettäväksi maininnalla siitä, että laissa tarkoitettu ulosottokelpoisuus koskee myös lain 163 §:ssä sekä 186 §:n 5 momentissa tarkoitettua korotettua työeläkevakuutusmaksua.

10 luvun 163 §. Laiminlyöntikorotus. Pykälän 2 momentissa on säännös korotetun vakuutusmaksun määräämisestä. Säännöksen mukaan korotetun vakuutusmaksun suuruus määräytyisi valtioneuvoston asetuksen säännösten perusteella. Valiokunta ehdottaa asetuksenantovaltuuden poistettavaksi ja sen sijasta 2 momentissa säädettäväksi korotettua vakuutusmaksua määrättäessä huomioon otettavista seikoista. Korotuksen suuruuteen vaikuttaisivat maksun laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Lisäksi momentissa säädettäisiin siitä, että työnantajalle olisi pyynnöstä annettava asiasta valituskelpoinen päätös.

12 luvun 179 §. Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista. Pykälän 1 momentin 2 kohtaa täsmennettäisiin kuntoutusrahan kustannusten vastuunjako koskevilta osin.

12 luvun 181 §. Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin. Pykälässä säädetään vastuiden jakaantumisen eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin. Pykälässä olevan muotoilun mukaan eläkelaitosten vastuunjakoperusteet määräytyisivät kokonaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella. Valiokunta ehdottaa, että pääsääntö vastuiden jakaantumisesta eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa lisätään pykälän 1 momenttiin. Tarkemmat säännökset eläkelaitosten vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella.

12 luvun 182 §. Työttömyysvakuutusrahaston maksu. Pykälän 2 momentissa oleva viittaus-säännös korjataan oikeaan momenttiin kohdistuvaksi.

12 luvun 183 §. Kustannusten selvittely. Pykälän 4 momentin mukaan Eläketurvakeskus antaa tarvittaessa tarkempia ohjeita eläkelaitosten keskinäisestä vastuunjaosta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena, että valtuus ohjeiden antamiseen poistetaan, koska laissa olevan valtuuden nojalla annetut ohjeet on mahdollista ymmärtää sitoviksi määräyksiksi. Ohjeiden antamista koskevat säännökset ovat lisäksi omiaan hämärtämään lain nojalla annettavaan viranomaismääräykseen sisältyvien velvoittavien oikeussääntöjen ja suositusluonteisten ohjeiden välistä eroa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa 3. lakiehdotukseen sisällytettäväksi Eläketurvakeskukselle yleisen tehtävän suositusten antamiseen työeläkesäädösten soveltamisesta. Tästä syystä 4 momentin valtuus ohjeiden antamisesta ehdotetaan tarpeettomana poistettavaksi.

13 luvun 186 §. Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen. Pykälän 5 momentissa on 163 §:n 2 momenttia vastaava säännös korotetun vakuutusmaksun määräämisestä. Valiokunta ehdottaa säännöksen muotoilemista samansisältöisesti kuin edellä 163 §:n kohdalla on esitetty.

13 luvun 187 §. Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus. Pykälän 1 momentissa säädetään eläkelaitoksen velvollisuudesta valvoa, että eläketurvan laitoksessa järjestänyt työnantaja täyttää käsiteltävänä olevat lain mukaiset velvoitteensa. Työnantajaan kohdistuvan vakuuttamisvelvollisuuden yleisvalvonta kuuluu 186 §:n 1 momentin mukaan Eläketurvakeskukselle.

Perustuslakivaliokunta on lausunnossaan katsonut, että eläkelaitoksen tehtävä näyttää pykälän 1 momentin sanamuodon perusteella muodostuvan verraten laajaksi, koska siinä — toisin kuin 186 §:n 1 momentissa — viitataan yleisesti työntekijän eläkelain mukaisiin työnantajan velvollisuuksiin. Säännöksen perustelujen mukaan tarkoitus kuitenkin on, että eläkelaitos valvoo vain vakuuttamisvelvollisuuden täyttämistä omien asiakkaitensa osalta. Tästä syystä säännöksen sanamuotoa on tarpeen täsmentää esityksen tarkoitusta paremmin vastaavaksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa säännöstä rajattavaksi työnantajan ilmoittamis- ja vakuuttamisvelvoitteen valvontaan.

Pykälän 2 momentin nojalla eläkelaitos ja Eläketurvakeskus voivat sopia valvonnan tarkemmasta toimeenpanosta. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että sopimusmahdollisuus voi koskea vain esimerkiksi valvonnan asianmukaiseen järjestämiseen liittyviä käytännön seikkoja. Säännöksen perusteella ei sen sijaan ole perustuslain 2 §:n 3 momentin takia mahdollista tehdä sopimuksia esimerkiksi eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen toimivaltuuksista tai tehtävistä. Näin ymmärrettynä ja sovellettuna sääntely ei muodostu perustuslain kanalta ongelmalliseksi.

13 luvun 188 §. Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tarkastusoikeus. Perustuslakivaliokunta toteaa pykälästä ilmenevän välillisesti, että siinä mainittu tarkastus ei käytännössä voi ulottua perustuslain 10 §:n 1 momentissa turvattun kotirauhan piiriin kuuluviin tiloihin. Perustuslakivaliokunta pitää tärkeänä täydentää pykälää maininnalla, että tarkastuskohteena eivät voi olla kotirauhan piiriin kuuluvat tilat. Perustuslakivaliokunnan käytännön mukaan asuntoon koh-

distuvia tarkastusvaltuuksia voidaan antaa tavallisella lailla vain viranomaisille.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että laissa nimenomaisesti säädettäisiin myös asuintiloihin kohdistuvasta tarkastusoikeudesta. Valiokunta ehdottaa, että kotirauhan piiriin kuuluvan tarkastuksen toimittaminen on mahdollista perustellun epäilyksen johdosta, joka epäily kohdistuu rikoslaissa rangaistavaksi säädettävän velvollisuuden eli vakuuttamisvelvollisuuden laiminlyöntiin. Lisäksi edellytetään, että tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Tarkastuksen työnantajan asunnossa saa ehdotuksen mukaan suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen.

13 luvun 190 §. Työeläkevakuutusmaksupetos. Lakivaliokunnan lausunnon mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälän teknistä tarkistamista.

14 luvun 192 §. Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot. Pykälän 2 momenttiin ehdotetaan otettavaksi säännös, jonka mukaan työeläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella olisi oikeus antaa toisilleen tietoja työnantajan maksuhäiriöistä. Valiokunta ehdottaa tietojenanto-oikeutta rajattavaksi tämän lain mukaiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyöntiin.

14 luvun 194 §. Työnantajan oikeus saada tietoja. Työnantajan vastuu työkyvyttömyyseläkemenoista muuttui 1.1.2006 lukien sosiaali- ja terveysministeriön hyväksymillä uusilla maksuperusteilla. Työnantajan toteutunut työkyvyttömyyseläke- ja kuntoutusrahakorvausmeno otetaan huomioon vakuutusmaksua määrättäessä. Pykälää on muutettava näiden muutosten huomioon ottamiseksi.

14 luvun 198 §. Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteiden tehtävien toimeenpanemiseksi. Pykälässä säädetään eläkelaitoksen, Eläketurvakeskuksen ja muutoksenhakuelimen tiedoksisaantioikeudesta. Perustuslakivaliokunta toteaa, ettei sääntelyyn valiokunnan aiemman käytännön valossa liity ongelmia siltä osin kuin tietojensaantioikeus on sään-

nöksessä rajattu asian ratkaisemista varten välttämättömiin tietoihin. Muilta osin tietojensaantioikeus kohdistuu tehtävien toimeenpanossa tarpeellisiin tietoihin. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisessa hyvin väljässä ja ulottuvuudeltaan laajassa sääntely-yhteydessä erityisen tärkeänä, että tietojensaantioikeutta ei erikseen sanonnallisesti venytetä ja että tietojensaantioikeus rajataan koskemaan ainoastaan välttämättömiä tietoja. Pykälän tarkistaminen tällä tavoin on edellytys lakiehdotuksen käsittelemiselle tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä.

Perustuslakivaliokunta toteaa, että tietojensaantioikeus kohdistuu pykälän perusteella myös lääkärillä ja muilla vastaavilla 2 kohdassa mainituilla toimijoilla oleviin tietoihin eläkkeensaajan potilasasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta ja työkyvystä. Lainkohdasta ilmenee kyllä, että kysymys on välttämättömistä tiedoista, mutta ei se, miltä kannalta välttämättömiä tietoja säännös koskee. Pykälää on perustuslakivaliokunnan mukaan tarpeen tältä osin tarkistaa.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälän 1 ja 2 kohdan muotoilemista niin, että tietojen saanti rajoittuu lakisäätteisten tehtävien toimeenpanossa välttämättömiin tietoihin.

14 luvun 199 §. Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten. Pykälässä säädetään Eläketurvakeskuksen oikeudesta saada tietoja valvontaa varten. Eläketurvakeskuksella olisi oikeus saada 1 momentissa mainituilta tahoilta tiedot, jotka ovat tarpeellisia 186 §:n 1 momentissa sekä Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 11 kohdassa säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Perustuslakivaliokunta teki 1 momentista vastaavan säätämisyjärjestyshuomautuksen kuin edellä olevasta 198 §:stä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että tietojensaantioikeus kohdistuisi tarpeellisten tietojen sijasta välttämättömiin tietoihin. Lisäksi viittaus Eläketurvakeskuksesta annetun lain 2 §:n 2 momentin 11 kohtaan poistetaan, koska sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa jäljempänä mainitun kohdan poistamista lakiehdotuksesta.

Eläketurvakeskuksella on 1 ja 2 momentin perusteella oikeus saada työnantajien ja eläkeläistosten valvontaa varten erinäisiä tietoja veroviranomaisilta joukkotietoina. Esityksen perusteista ilmenee, että saatuja tietoja on tarkoitus käyttää muun ohella vertailuseulontojen tekemiseen. Perustuslakivaliokunta toteaa lausunnossaan, että vertailuseulonta merkitsee käytännössä veroviranomaisilta saatujen joukkotietojen yhdistämistä Eläketurvakeskuksen käytettävissä oleviin muihin rekistereihin. Perustuslakivaliokunnan mukaan pelkkä perustelumaininta ei riitä rekisteritietojen yhdistelyperusteeksi, vaan tästä tulee säätää laissa. Lakiehdotusta on näin ollen tarpeen täydentää säännöksillä, joiden perusteella rekisteritietojen yhdistäminen on laissa mainittavien hyväksyttävien tarkoitusten saavuttamiseksi mahdollista. Lisäksi lakiin on perustuslakivaliokunnan mukaan aiheellista ottaa säännökset yhdistettyjen tietojen säilytysajasta sekä kiellosta luovuttaa yhdistettyjä henkilötietoja edelleen.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa momenttia täydennettäväksi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

14 luvun 206 §. Tietojen antaminen viranomaisille. Valiokunta ehdottaa pykälän otsikon täsmentämistä pykälän sisältöä vastaavaksi. Pykälän 3 kohdassa on säännös, joka koskee tiedon antamista ulosmittauskelpoisesta vakuutussaataavasta luottotietotoiminnan harjoittajalle. Säännösehdotus koskee myös luonnollista henkilöä koskevan tiedon luovuttamista silloinkin, kun tämä ei ole elinkeinonharjoittaja. Säännöksessä tarkoitettuja tietoja ei henkilötietolain mukaan kuitenkaan saa tallettaa luottotietorekisteriin. Tästä syystä 3 kohtaa on tarpeellista täsmentää.

15 luvun 218 §. Asiakirjojen säilyttäminen. Pykälän nojalla voidaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella säätää eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyville asiakirjoille sellainen säilytysaika, joka ei vaaranna työntekijän tai hänen edunsaajansa oikeutta eläkkeeseen. Perustuslakivaliokunta toteaa, että vakiintuneesti on katsottu henkilöresteriin otettujen tietojen

säilytysajat seikoiksi, joista perustuslain 10 §:n 1 momentin mukaan on säädettävä lailla. Tavallisen lain säätämisyjärjestyksen käytön edellytyksenä tältä osin on, että asetuksenantovaltuus poistetaan lakiehdotuksesta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa säilytysaikaan koskevan asetuksenantovaltuuden poistamista. Pykälään sisällytettäisiin erityissäännökset asiakirjojen säilytysajoista. Lisäksi pykälään lisättäisiin uusi momentti, jossa säädetään siitä, mistä ajankohdasta säilytysaika lasketaan. Pykälän 3 momenttiin sisällytettäisiin valtuus säätää sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella asiakirjojen ja tietojen tallennusmenetelmistä.

2. Työntekijän eläkelain voimaannolaki

7 §. Pykälässä oleva viittaus korjataan pykälän ensimmäistä virkettä koskevaksi.

9 §. Eläkeotteen sisältämien tietojen oikeellisuuden tarkistaminen on tarkoitus lyhentää asteittain viiteen vuoteen. Myös vanhentumisaika on tarkoitus lyhentyä asteittain vuosina 2007—2013. Tästä syystä valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi viittauksen 75 §:n 3 ja 4 momenttiin.

19 §. Pykälässä säädetään 1.7.1950 tai sitä ennen syntyneen naislesken oikeudesta leskeneläkkeeseen. Perustuslakivaliokunta on lausunnoissaan todennut, että tällaista sääntelyä on pidetty sukupuoleen perustuvana erotteluna, jolle ei ole perustuslain 6 §:n 2 momentin mukaista hyväksyttävää perustetta. Säännös on muutettava sukupuolineutraaliksi, jotta lakiehdotus voidaan tältä osin käsitellä tavallisen lain säätämisyjärjestyksessä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa säännöksen sanamuotoa muutettavaksi perustuslakivaliokunnan edellyttämällä tavalla.

32 §. Pykälän 5 momentissa on soveltamissäännös koskien lisäeläketurvaan, jonka työnantaja on järjestänyt ennen lakiehdotuksen voimaantuloa. Valiokunta ehdottaa momenttiin lisättäväksi viittauksen lakiin 634/2003. Voimaantulosään-

nöksessä turvataan lisäeläketurvalle jääneiden oikeus saada TEL-eläke 60-vuotiaana.

3. Laki Eläketurvakeskuksesta

2 §. *Eläketurvakeskuksen tehtävät.* Pykälän 1 momentin 6 kohdan mukaan Eläketurvakeskuksen tulee antaa eläkelaitoksille ohjeita työeläkelakien, niiden nojalla annettujen asetusten ja muiden määräysten soveltamisesta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt asianmukaisena, että valtuus ohjeiden antamiseen poistetaan, koska laissa olevan valtuuden nojalla annetut ohjeet on mahdollista ymmärtää sitoviksi määräyksiksi. Ohjeiden antamista koskevat säännökset ovat lisäksi omiaan hämärtämään lain nojalla annettavaan viranomaismääräykseen sisältyvien velvoittavien oikeussääntöjen ja suositusluonteisten ohjeiden välistä eroa. Yleisperusteluissa esitetyistä syistä johtuen valiokunta ehdottaa momentin 11 kohdan säilytettäväksi siten muutettuna, että siinä ohjeiden antamisen sijasta Eläketurvakeskukselle annetaan tehtäväksi antaa suosituksia lainkohdassa mainittujen säädösten soveltamisesta. Valiokunta korostaa muutoksella eroa normiluonteisiin sitoviin määräyksiin.

Pykälän 2 momentin 11 kohdassa ehdotetaan säädettäväksi Eläketurvakeskuksen tehtäväksi valvoa yksityisten alojen eläkelaitosten toimintaa siinä laajuudessa kuin laissa säädetään. Perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta ja yleisperusteluissa tarkemmin esitetyistä perusteista johtuen sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa, että momentin 11 kohta poistetaan.

4 §. *Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja tilasto- ja tutkimustoimintaan.* Eläketurvakeskuksella olisi pykälän nojalla tiedonsaantioikeus tilastotarkoituksia varten. Valiokunta ehdottaa pykälässä tarkemmin säädettäväksi luovutettavien tietojen tietosisällöstä. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 3 momentti, jossa säädetään oikeudesta yhdistää saatuja tietoja. Lisäksi pykälään ehdotetaan uuteen 4 momenttiin lisättäväksi viittaus tilastolain (280/2004) tilastoaineiston suojaa koskeviin säännöksiin.

8 §. *Edustajiston tehtävät ja päätöksen teko.* Pykälän 3 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täsmennettäväksi koskemaan myös tarkempien säännösten antamista edustajiston valinnasta ja tehtävistä.

10 §. *Hallituksen tehtävät ja päätöksen teko.* Pykälän 5 momentissa olevaa asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täsmennettäväksi koskemaan myös tarkempien säännösten antamista Eläketurvakeskuksen nimenkirjoitusoikeudesta.

12 §. *Varajäsenet ja toimitusjohtajan sijainen.* Pykälässä oleva viittaus valtioneuvoston asetukseen ehdotetaan poistettavaksi.

13 §. *Taloudellinen valvonta.* Pykälän mukaan Eläketurvakeskuksen toiminnan taloudellisen valvonnan toimeenpanosta annettaisiin tarkemmat säännökset valtioneuvoston asetuksella. Asetuksella olisi valiokunnan saaman selvityksen mukaan tarkoitus säätää Eläketurvakeskuksen velvollisuudesta antaa Vakuutusvalvontavirastolle tilastotiedot omasta toiminnastaan sekä lakisääteisten työeläkelaitosten toiminnasta sekä siitä, mihin mennessä nämä tiedot sekä tilinpäätöstiedot, tilintarkastuskertomus ja edustajiston niiden johdosta tekemä päätös on toimitettava. Lisäksi asetuksella säädettäisiin Vakuutusvalvontaviraston edustajan oikeudesta olla läsnä Eläketurvakeskuksen tilintarkastuksessa. Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa pykälään lisättäväksi säännöksen tietojen luovuttamisvelvollisuudesta. Lisäksi asetuksenantovaltuutta ehdotetaan täsmennettäväksi.

15 §. *Poikkeusloihin varautuminen.* Pykälän 3 momentin perusteella Vakuutusvalvontavirasto voi antaa ohjeita pykälän 1 momentin soveltamisesta. Perustuslakivaliokunta on pitänyt tällaisia säännöksiä tarpeettomina, koska viranomaisen voi laissa säädetyn tehtävänsä alalla antaa ohjeita ilman eri valtuuttakin. Ohjeiden antamista tarkoittavat säännökset ovat omiaan hämärtämään lain nojalla annettavaan viranomaismääräykseen sisältyvien velvoittavien oikeussääntöjen ja suositusluonteisten ohjeiden välistä eroa. Perustuslakivaliokunta katsoo, että säännös ohjeiden

antamisesta on asianmukaista poistaa lakiehdotuksesta. Vaihtoehtoisesti säännöstä tulee tarkistaa niin, että virasto voi sen nojalla antaa pykälän 1 momenttia tarkempia määräyksiä.

Sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta ehdottaa 3 momentin muotoilemista niin, että Vakuutusvalvontavirasto voi tarvittaessa antaa tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä.

16 §. *Tarkemmat säännökset.* Valiokunta ehdottaa pykälän otsikkoa muutettavaksi sen sisältöä vastaavaksi.

4. Laki työntekijäin eläkelain 7 §:n muuttamisesta

Eduskunta on hyväksynyt neljänteen lakiehdotukseen sisältyvät muutokset sairausvakuutuksen rahoitusta koskevan hallituksen esityksen (HE 68/2005 vp) yhteydessä. Muutokset ovat tulleet voimaan lailla 1119/2005 1.1.2006 alkaen.

5. Laki rikoslain muuttamisesta

4 a §. *Työeläkevakuutusmaksupetos.* Pykälän 1 momentin 4 kohdan mukaan työeläkevakuutusmaksupetoksesta sakolla tai enintään kahden vuoden vankeudella rangaistaan myös sitä, joka "muuten petollisesti toimien" aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa työeläkevakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaiseksi tai sen aiheuttoman palauttamisen. Lakivaliokunta on lausunnossaan todennut, että ehdotus on merkityksellinen rikosoikeudelliseen laillisuusperiaatteeseen sisältyvän täsmällisyysvaatimuksen kannalta. Kyseisen vaatimuksen mukaan kunkin rikoksen tunnusmerkistö on ilmaistava laissa riittävällä täsmällisyydellä siten, että säännöksen sanamuodon perusteella on ennakoitavissa, onko jokin toiminta tai laiminlyönti rangaistavaa. Lakivaliokunnan näkemyksen mukaan vain yleisesti ilmaistu teon kuvaus "muutoin petollisesti toimien" on tähän nähden liian epämääräinen. Tästä syystä lakivaliokunta on esittänyt 1 momentin 4 kohdan poistamista.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälän muuttamista lakivaliokunnan esittämällä tavalla.

4 b §. Törkeä työeläkevakuutusmaksupetos. Rikoslakiin lisättäväksi ehdotetun pykälän mukaan törkeä työeläkevakuutusmaksupetos täyttyy silloin, kun perustunnusmerkistön mukaisessa toiminnassa tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä tai rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja työeläkevakuutusmaksupetos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä. Tällöin säännöksen mukaan "rikosentekijä" on tuomittava vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi. Lakivaliokunta on lausunnossaan pitänyt selvänä, että törkeässäkin tekemuodossa tulevat ehdotetun pykälän mukaisesti tekijöinä kyseeseen vain työnantaja tai tämän edustaja, koska säännös rakentuu työeläkevakuutusmaksupetoksen perustunnusmerkistön toteutumiseksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa pykälän lopussa olevan ilmaisun muuttamista muotoon "työnantaja tai tämän edustaja" kuten lakivaliokunta lausunnossaan on esittänyt.

Aloitteet

Valiokunta on hyväksynyt työntekijän eläkelain 98 §:n mukaisen työeläkeindeksin määräytyväksi hallituksen esityksessä esitetyillä palkka- ja hintatason muutoksen painokertoimilla. Valio-

kunnan kannasta seuraa, että lakialoitteet LA 31/2003 vp, LA 24/2004 vp ja LA 31/2005 vp on hylättävä.

Valiokunta on hyväksynyt työntekijän eläkelain 76 §:n hallituksen esittämässä muodossa, eli tulevan ajan ansiota määrättäessä otetaan tulona huomioon 1 047,22 euroa jokaiselta täydeltä kuukaudelta, jolta työntekijälle on tarkasteluaikana maksettu työttömyysturvalain mukaista peruspäivärahaa tai työmarkkinatukea. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite LA 66/2004 vp on hylättävä.

Valiokunta on hyväksynyt työntekijän eläkelain voimaannpanolain 28 §:n hallituksen esittämässä muodossa, jossa ei ole muutettu lakialoitteessa LA 127/2004 vp tarkoitettua työttömyyseläkkeen saantiehtoa. Valiokunnan kannasta seuraa, että lakialoite on hylättävä.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella sosiaali- ja terveysvaliokunta ehdottaa,

että 4. lakiehdotus hylätään,

että 1.—3. ja 5. lakiehdotus hyväksytään muutettuina (Valiokunnan muutosehdotukset) ja

että lakialoitteet LA 31/2003 vp, LA 24/2004 vp, LA 66/2004 vp, LA 127/2004 vp ja LA 31/2005 vp hylätään.

Valiokunnan muutosehdotukset

1.

Työntekijän eläkelaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

I OSA

YLEISET SÄÄNNÖKSET

1 luku

Lain tarkoitus

1—3 §
(Kuten HE)

2 luku

Lain soveltamisala

4 §
(Kuten HE)

5 §

Työskentely ulkomailla

(1 mom. kuten HE)

Tämä laki koskee myös muuta (*poist.*) työntekijää, jonka suomalainen työnantaja lähettää työhön maahan, jossa ei sovelleta EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta, edellyttäen että:

1) työntekijä työskentelee joko lähtettävän suomalaisen työnantajan palveluksessa tai sen

kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan ulkomaisen yrityksen palveluksessa;

2) työntekijän työsuhde lähtäneeseen suomalaiseen yritykseen jatkuu ulkomailla työskentelyn ajan; ja

3) työntekijä kuuluu Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen lähtiessään ulkomaille työhön.

Tämä laki koskee edellä 1 ja 2 momentissa säädetyn lisäksi muuta sellaista ulkomailla työskentelevää työntekijää, jonka suomalainen työnantaja vakuuttaa 150 §:n 2, 3 tai 5 momentin perusteella tämän lain mukaisesti.

(4 mom. kuten HE)

6 §
(Kuten HE)

7 §

Johtavassa asemassa oleva henkilö

(1 mom. kuten HE)

(*Poist.*) Avoimen yhtiön yhtiömiestä tai muun yhteisön tai yhtymän sellaista osakasta tai yhtiömiestä, joka on henkilökohtaisesti vastuussa yhteisön tai yhtymän velvoitteista ja sitoumuksista *ei rinnasteta 4 §:ssä tarkoitettuun työntekijään.*

8—10 §
(Kuten HE)

II OSA

16 §

**ELÄKKEITÄ JA KUNTOUTUSTA SEKÄ
NIIDEN TOIMEENPANOJA KOSKEVAT
SÄÄNNÖKSET**

Oikeus osa-aikaeläkkeeseen

3 luku

(1—3 mom. kuten HE)

Eläke- ja kuntoutusetuudet

Osa-aikaeläkkeen edellyttämä osa-aikatyöskentely täyttyy, jos:

Vanhuuseläke

1) työntekijän ansiotulo on vähentynyt niin, että hänen osa-aikatyöstä saamansa työansiot ovat 35—70 prosenttia työntekijän vakiintuneesta ansiosta ja työajassa on tapahtunut vastaava muutos;

11 §

(2 kohta kuten HE)

Oikeus vanhuuseläkkeeseen

Jos työntekijän ansiotulojen vähentyminen poikkeaa työajan lyhentymisestä sen vuoksi, että kokoaikaisen ansiotyön ansiotuloon on sisällynyt palkkaukseen kuuluvaa ylityökorvausta, sunnuntai-, yötyö- tai vuorolisää taikka muuta sellaista erityistä lisää tai korvausta, jota ei sisälly osa-aikatyöstä saatavaan ansiotuloon, tällainen lisä tai korvaus jätetään huomioon ottamatta 4 momentin 1 kohdassa säädettyjen edellytysten täyttymistä arvioitaessa.

(1 mom. kuten HE)

Jos työntekijä jää merimieseläkelain mukaiselle vanhuuseläkkeelle tai varhennetulle vanhuuseläkkeelle ennen 62 vuoden ikää, hänellä on oikeus jäädä tämän lain mukaiselle vanhuuseläkkeelle merimieseläkelain mukaisessa eläkeiässä. Tällöin tämän lain mukaisen eläkkeen määrä muunnetaan vakuutusmatemaattisesti vastaamaan työntekijän eläkkeellesiirtymisikää. Tarkemmat säännökset eläkkeen määrän muuntamisesta ja muuntamisessa käytettävistä kertoimista annetaan sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön asetuksella.

17—20 §
(Kuten HE)

12—14 §
(Kuten HE)

21 §

Osa-aikaeläke

Osa-aikaeläkkeen keskeyttäminen

15 §

Jos työntekijän osa-aikatyön ansio tai työstä poissaoloaika muuttuu tilapäisesti siten, etteivät osa-aikatyölle 16 §:n 4 momentissa säädetty edellytykset täyty, keskeytetään osa-aikaeläkkeen maksaminen eläkkeensaajan ilmoituksesta tai eläkelaitoksen aloitteesta. Maksaminen keskeytetään seuraavasta mahdollisesta maksujaksosta alkaen edellyttäen, että syy eläkkeen keskeyttämiselle on edelleen olemassa. Maksettu osa-aikaeläke peritään takaisin 126 §:ssä säädetyllä tavalla ajalta, jolta osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset eivät ole täyttyneet.

Osa-aikaeläkkeeseen liittyviä käsitteitä

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Jäljempänä 16 §:n 4 momentin 1 kohdassa ja 17 §:ssä tarkoitettulla vakiintuneella ansiolla tarkoitetaan sitä jäljempänä 76 §:ssä tarkoitettua tulevan ajan ansiota, jonka perusteella työntekijän työkyvyttömyyseläke laskettaisiin, jos työntekijä osa-aikaeläkkeen alkamishetkellä olisi tullut työkyvyttömäksi.

Keskeytettyä osa-aikaeläkettä ryhdytään eläkkeensaajan ilmoituksesta maksamaan uudelleen siitä lukien, kun osa-aikaeläkkeen saamisen edellytykset täyttyvät. Jos keskeytetyn osa-aikaeläkkeen uudelleen maksamista ei ole pyy-

detty kuuden kuukauden kuluessa osa-aikaeläkkeen keskeyttämisestä, eläke *lakkautetaan* keskeyttämisajankohdasta lukien.

22—24 §
(Kuten HE)

Työeläkekuntoutus

25—32 §
(Kuten HE)

33 §

Eläkelaitoksen ilmoitusvelvollisuus

(Kuten HE)

34 §
(Kuten HE)

Työkyvyttömyyseläke

35—45 §
(Kuten HE)

46 §

Selvitys työkyvyttömyyden jatkumisesta

Jos eläkelaitoksella on *perusteltua* syytä olettaa, että eläkkeensaajan työkyky on palautunut, eläkkeensaaja on velvollinen käymään eläkelaitoksen määräyksestä työkyvyttömyyden jatkumisen selvittämistä varten tutkittavana eläkelaitoksen nimeämän laillistetun lääkärin luona tai eläkelaitoksen osoittamassa kuntoutus- tai tutkimuslaitoksessa. Eläkelaitoksen on tällöin korvattava tutkimuksesta ja mahdollisista matkoista aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

47—53 §
(Kuten HE)

Perhe-eläke

54—62 §
(Kuten HE)

4 luku

Eläkkeen määräytyminen

Eläkkeen karttuminen

63 §

Eläkkeen karttuman perusteet

(Kuten HE)

64—69 §
(Kuten HE)

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot ja etuudet

70 §

Eläkkeeseen oikeuttavat työansiot

(1 mom. kuten HE)

Eläkkeen perusteena olevaan työansioon luetetaan myös työstä maksettava vastike, joka on sovittu osaksi tai kokonaan hyvitetäväksi:

1) yleisöltä saatavilla palvelu- tai lahjarahoilta ja ne otetaan huomioon samansuuruisena kuin viimeksi toimitetussa verotuksessa, jos muuta luotettavaa selvitystä niiden määrästä ei esitetä;

(2 ja 3 kohta kuten HE)

Edellä 1 momentissa tarkoitettuna vastikkeena työstä ei pidetä muun muassa:

(1—4 kohta kuten HE)

5) palkkiota, joka annetaan työnantajayhtiön tai sen kanssa samaan konserniin tai muuhun vastaavaan taloudelliseen yhteenliittymään kuuluvan yhtiön viranomaisen valvonnan alaisessa arvopaperipörssissä noteerattuina osakkeina, sijoitustalletuksena tai muulla vastaavalla tavalla, taikka osakkeiden sijasta osin tai kokonaan rahana, edellyttäen, että tällaisen palkkiona saatavan edun arvo riippuu kyseisten osakkeiden arvon kehityksestä palkkion lupaamisen jälkeisenä, vähintään vuoden mittaisena aikana;

(6—11 kohta kuten HE)

(4 mom. kuten HE)

Yleisöltä palvelurahaa saavan työntekijän on ilmoitettava työnantajalleen veron perusteena olevan palvelurahan määrä.

71—75 §
(Kuten HE)

Tuleva aika

76—81 §
(Kuten HE)

Elinaikakerroin

82 §
(Kuten HE)

83 §

Elinaikakerroimen määrääminen

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella (*poist.*) 82 §:ssä tarkoitetun elinaikakerroimen vuosittain viimeistään kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta sitä sovelletaan. Elinaikakerroin määrätään siten, että sillä muunnetun eläkkeen pääoma-arvo on kulloisenkin viiden viimeisen vuoden käytettävissä olevien Tilastokeskuksen kuolevuustilastojen perusteella laskettuna sama kuin muuntamattoman eläkkeen pääoma-arvo vuonna 2009 laskettuna vuosien 2003—2007 kuolevuustilastojen *perusteella*. Pääoma-arvoa laskettaessa käytetään kahden prosentin korkokantaa.

Perhe-eläkkeen määräytyminen

84—91 §

5 luku

Ensisijaisten etuuksien vähentäminen eläkkeestä

92—95 §
(Kuten HE)

6 luku

Palkka- ja hintatason muutosten huomioon ottaminen

96—99 §
(Kuten HE)

100 §

Palkkakertoimen ja työeläkeindeksin antaminen

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella palkkakertoimen ja työeläkeindeksin kullekin kalenterivuodelle viimeistään kaksi kuukautta ennen sen kalenterivuoden alkua, josta niitä sovelletaan.

7 luku

Eläkkeen hakeminen ja päätökset

101 §

Eläkehakemus

(1 mom. kuten HE)

Tarkemmat säännökset eläkkeen hakemiseen tarvittavista lomakkeista ja *todistuksista* annetaan valtioneuvoston asetuksella.

102—104 §
(Kuten HE)

105 §

Päätös ja sen tiedoksianto

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Tarkemmat säännökset eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen (*poist.*) päätöksen *koneellisesti* allekirjoittamisesta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

106—110 §
(Kuten HE)

111 §

Eläketurvakeskuksen ratkaisuvälillä ja tarkemmat säännökset

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Edellä 106, 107 ja 109 §:ssä tarkoitetun toimivaltaisen eläkelaitoksen määräytymisestä säädetään tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.

8 luku

Eläkkeen maksaminen, viivästyskorotus ja takaisinperintä112 ja 113 §
(Kuten HE)

114 §

Eläke kertasuorituksena

(1—5 mom. kuten HE)

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa (poist.) asetuksella kertasuorituskertoimet, jotka tulee määrätä vakuutusmatemaattisten perusteiden mukaan.

115—122 §
(Kuten HE)

123 §

(Poist.) Eläkkeen maksamisjärjestys

(Kuten HE)

124 ja 125 §
(Kuten HE)

126 §

Aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperintä

(1—3 mom. kuten HE)

Päätös aiheettomasti maksetun eläkkeen takaisinperinnästä on tehtävä viiden vuoden kuluessa eläkkeen maksupäivästä lukien. Takaisin-

perintäpäätöksellä vahvistettu saatava vanhentuu viiden vuoden kuluttua päätöksen antamisesta, jollei vanhentumista ole sitä ennen katkaistu. Takaisinperintäpäätöksellä vahvistetun saatavan vanhentuminen katkeaa siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 10 tai 11 §:ssä säädetään. Vanhentumisajan katkaisemisesta alkaa kulua uusi viiden vuoden vanhentumisaika. Viiden vuoden vanhentumisaika voi pidentyä siten kuin velan vanhentumisesta annetun lain 11 §:n 3 momentissa säädetään.

127 §
(Kuten HE)

9 luku

Muutoksenhaku

128 §

Muutoksen hakeminen

Muutoksenhakua varten on työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta ja vakuutus-oikeus. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta ja sen jäsenistä säädetään laissa työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnasta (677/2005) ja vakuutus-oikeudesta vakuutus-oikeuslaissa (132/2003). Valtioneuvosto nimittää sosiaali- ja terveysministeriön esityksestä enintään viideksi vuodeksi kerrallaan työeläkeasioiden muutoksenhakulautakuntaan työelämän ja työmarkkinoiden olosuhteita tuntevia jäseniä, joista vähintään neljä on määrättävä työnantajyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ja vähintään neljä työntekijäin ja toimihenkilöiden ammattiyhdistysten edustavimpien keskusjärjestöjen ehdotuksesta.

*Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen (poist.) työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnalta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölais- sa (586/1996) säädetään.**Asianosainen saa hakea valittamalla muutosta työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan muutoksenhakuasiassa antamaan päätökseen*

(poist.) vakuutusoikeudelta siten kuin tässä laissa ja hallintolainkäyttölaissa säädetään.

(Poist.) Eläketurvakeskuksen päätökseen, joka koskee 111 §:n 1 momentissa tarkoitettua eläkehakemuksen käsittelyyn toimivaltaista eläkelaitosta, ei saa hakea muutosta valittamalla.

129—131 §
(Kuten HE)

132 §

Valituskirjelmän jättäminen

(Kuten HE)

133—137 §
(Kuten HE)

138 §

Asiavirheen korjaaminen

(Kuten HE)

139 §
(Kuten HE)

140 §

Lainvoimaisen päätöksen poistaminen

Jos eläkelaitoksen tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös (poist.) perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunta voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen (poist.) ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Sama koskee asianosaisen tai Eläketurvakeskuksen vaatimuksesta Eläketurvakeskuksen tämän lain perusteella antamaa lainvoimaista päätöstä. Päätöksen poistamista on haettava viiden vuoden kuluessa siitä, kun päätös sai lainvoiman. Erityisen painavista syistä päätös voidaan poistaa määräajan jälkeenkin tehdystä hakemuksesta. Työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

Jos työeläkeasioiden muutoksenhakulautakunnan tämän lain perusteella antama lainvoimainen päätös perustuu virheelliseen tai puutteelliseen selvitykseen tai se on ilmeisesti lain vastainen, vakuutusoikeus voi asianosaisen tai eläkelaitoksen vaatimuksesta poistaa päätöksen ja määrätä asian uudelleen käsiteltäväksi. Vakuutusoikeuden on varattava asianosaisille tilaisuus tulla kuulluksi ennen asian ratkaisemista.

(3 mom. kuten HE)

III OSA

**VAKUUTTAMISTA JA KUSTANNUSTEN
JAKOA KOSKEVAT SÄÄNNÖKSET**

10 luku

Eläketurvan järjestäminen ja työeläkevakuutusmaksu

Eläketurvan järjestäminen

141—144 §
(Kuten HE)

145 §

Työsuhteen alkamis- ja päättymisaikaa koskevan tiedon korjaaminen

Rekisterinpitäjän velvollisuudesta virheellisen tiedon oikaisemiseen on voimassa, mitä henkilötietolaissa (523/1999) säädetään.

146—149 §
(Kuten HE)

150 §

Ulkomailla työskentelevän työntekijän vakuuttaminen

(1 mom. kuten HE)

Suomalainen työnantaja voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan työntekijälle, joka Suomesta lähetetään (**lähetetty työntekijä**) työskentelemään:

1) suomalaisen yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvan konserniyrityksen palvelukseen, vaikka työsuhde suomalaiseen työnantajaan ei säily;

2) sellaisen muun yrityksen palvelukseen, jossa suomalaisella yrityksellä on määräysvaltaa, vaikka työsuhde suomalaiseen työnantajaan ei säily; tai

3) maahan, jossa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta niissäkin tilanteissa, joissa työntekijän työsuhde suomalaiseen lähettävään työnantajaan säilyy ja työntekijän eläketurva järjestetään asetuksen tai sopimuksen määräysten johdosta työskentelymaassa.

Lisäksi suomalainen työnantaja voi järjestää tämän lain mukaisen eläketurvan ulkomailla palvelukseen otetulle työntekijälle (**paikalta paikattu työntekijä**), jos työntekijä on työsuhteessa:

1) suomalaiseen työnantajaan;

2) suomalaisen yrityksen kanssa samaan taloudelliseen kokonaisuuteen kuuluvaan konserniyritykseen; tai

3) yritykseen, jossa suomalaisella yrityksellä on määräysvalta. (Uusi)

Työntekijän tulee kuulua Suomen sosiaaliturvalainsäädännön alaisuuteen 2 ja 3 momentissa tarkoitetun työskentelyn alkaessa. (Uusi)

Työnantaja voi järjestää työntekijälle 2 ja 3 momentin mukaisen eläketurvan, vaikka työntekijän eläketurva olisi pakollisesti järjestetty maassa, jossa sovelletaan EY:n sosiaaliturva-asetusta tai sosiaaliturvasopimusta. (Uusi)

Kun työnantaja järjestää 1 momentin mukaisista eläketurvasta kahden vuoden jälkeen tai 2, 3 tai 5 momentin mukaista eläketurvasta, eläkkeen perusteena oleva työansio voidaan määrätä pienemmäksi kuin mitä se muutoin tämän lain mukaan olisi, edellyttäen että työntekijälle on järjestetty samasta työstä muu eläketurva.

151 §
(Kuten HE)

Työeläkevakuutusmaksu

152 §
(Kuten HE)

153 §

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä

(1 mom. kuten HE)

Sosiaali- ja terveysministeriö antaa asetuksella seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit.

154—158 §

159 §

Työeläkevakuutusmaksun ulosottokelpoisuus

Eläkelaitoksen tämän lain perusteella määräämä työeläkevakuutusmaksu ja 163 §:ssä sekä 186 §:n 5 momentissa tarkoitettu korotettu työeläkevakuutusmaksu saadaan viivästyskorkoineen (poist.) ulosmitata ilman tuomiota tai päätöstä niin kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoin annetussa laissa säädetään.

160—162 §
(Kuten HE)

163 §

Laiminlyöntikorotus

(1 mom. kuten HE)

Korotettua vakuutusmaksua määrättäessä 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun laiminlyönnin ajalta otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava työnantajalle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta vakuutusmaksusta.

164 §
(Kuten HE)

11 luku

Eläkevakuutuksen ehdot ja laskuperusteet165—172 §
(Kuten HE)

12 luku

Kustannusten jako eläkelaitosten kesken173—178 §
(Kuten HE)

179 §

Eläkelaitoksen vastuu yhteisesti kustannettavista etuuksista

Eläkelaitokset, mukaan lukien merimieseläkekassa, vastaavat yhteisesti seuraavista kuluista siltä osin kuin niitä ei saada muualta kustannetuiksi:

(1 kohta kuten HE)

2) eläkkeiden ja kuntoutusrahojen ne osat, jotka ylittävät 174—177 §:n mukaiset määrät; tällöin kuntoutusrahan kustannuksen katsotaan kokonaan määräytyvän sen eläkelain mukaan, jonka perusteella kuntoutusraha on myönnetty;

(3—9 kohta kuten HE)

Edellä 1 momentissa lueteltuihin muihin kuin kuntoutusrahoista aiheutuviin kuluihin ei sisällytetä 178 §:ssä tarkoitettuja eläkkeen osia.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

180 §
(Kuten HE)

181 §

Vastuu eläkelaitoksen joutuessa konkurssiin

Jos eläkelaitoksen konkurssin vuoksi eläke, kuntoutusetuus, 98 §:n mukaisesta indeksitarkistuksesta johtuva korotus taikka tämän lain voimaantulon 32 §:n 5 momentissa tarkoitettu rekisteröity lisäetu jää kokonaan tai osittain turvaamatta, eläkelaitokset vastaavat niistä yhtei-

sesti eläkelaitoksessa vakuutettujen työansioiden mukaisessa suhteessa. Tarkemmat säännökset eläkelaitosten vastuusta annetaan sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (*poist.*).

(2 mom. kuten HE)

182 §

Työttömyysvakuutusrahaston maksu

(1 mom. kuten HE)

Työttömyysvakuutusrahaston maksu määrätään siten, että se arvion mukaan vastaa määrää, joka saataisiin, jos 74 §:n 3 momentin 2—6 kohdissa tarkoitettujen etuuksien perusteena olevista työ- ja ansiotuloista suoritettaisiin tämän lain mukaista keskimääräistä vakuutusmaksua vastaava maksu. Keskimääräisessä vakuutusmaksussa ei tällöin oteta huomioon 53 vuotta täyttäneiden työntekijöiden korotettua maksua.

(3 ja 4 mom. kuten HE)

183 §

Kustannusten selvittely

(1—3 mom. kuten HE)

(*Poist.*) Jos yksityisten alojen eläkelaitosten kesken syntyy erimielisyyttä kustannusten jaosta, Eläketurvakeskus ratkaisee asian.

184 ja 185 §
(Kuten HE)

13 luku

Vakuuttamisen valvonta

186 §

Vakuuttamisen yleisvalvonta ja pakkovakuuttaminen

(1—4 mom. kuten HE)

Kun Eläketurvakeskus on ottanut 2—4 momentissa tarkoitettua vakuutuksen eläkelaitoksesta, tällä eläkelaitoksella on oikeus periä työnantajalta enintään kaksinkertaiseksi korotettu

vakuutusmaksu laiminlyönnin ajalta. *Korotettua vakuutusmaksua määrättäessä otetaan huomioon laiminlyöntiajan pituus, laiminlyönnin toistuvuus ja muut näihin rinnastettavat laiminlyönnin moitittavuuden arviointiin liittyvät seikat. Eläkelaitoksen on annettava työnantajalle tämän pyynnöstä valituskelpoinen päätös korotetusta vakuutusmaksusta.*

187 §

Eläkelaitoksen valvontavelvollisuus

Eläkelaitos valvoo, että työnantaja, joka on järjestänyt eläketurvan mainitussa eläkelaitoksessa, täyttää tämän lain mukaiset ilmoittamis- ja vakuuttamisvelvoitteensa.

(2 mom. kuten HE)

188 §

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen tarkastusoikeus

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus tehdä tarkastus työnantajan toimitiloissa ja oikeus ryhtyä muihin valvontatoimenpiteisiin sen selvittämiseksi, onko työnantaja täyttänyt tämän lain mukaiset velvoitteensa. Tarkastettavan työnantajan on esitettävä tarkastuksessa palkkakirjanpitoa, työaikakirjanpitoa sekä esitystai tallennusmuodosta riippumatta kaikki muu aineisto, jolla voi olla vaikutusta tarkastettavan tämän lain mukaiseen vakuuttamisvelvollisuuteen. *(Poist.)*

Tarkastuksen tekemistä varten Eläketurvakeskuksella ja eläkelaitoksella on oikeus saada virka-apua poliisilta ja muilta viranomaisilta. (Uusi).

Työnantajan asunnossa tarkastus saadaan tehdä vain, jos on perusteltua syytä epäillä, että työnantaja on laiminlyönyt tämän lain mukaisen vakuuttamisvelvollisuutensa ja tarkastus on välttämätön asian selvittämiseksi. Tarkastuksen

työnantajan asunnossa saa suorittaa vain poliisi tai veroviranomainen. (Uusi)

189 §
(Kuten HE)

190 §

Työeläkevakuutusmaksupetos

Rangaistus työeläkevakuutusmaksupetoksesta ja törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta säädetään rikoslain (39/1889) 29 luvun 4 a ja 4 b §:ssä (poist.).

IV OSA

ERINÄISET SÄÄNNÖKSET

14 luku

Tietojen antaminen, saaminen ja salassapito

191 §
(Kuten HE)

192 §

Työnantajan taloudellista asemaa koskevat tiedot

(1 mom. kuten HE)

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tietoja työnantajan tämän lain mukaiseen vakuutukseen perustuvan saatavan laiminlyönnistä toisille yksityisten alojen työeläkelakien mukaista tehtävää hoitaville eläkelaitoksille ja Eläketurvakeskukselle tämän lain mukaisen vakuuttamisen valvontaa ja toimeenpanoa varten.

193 §
(Kuten HE)

194 §

Työnantajan oikeus saada tietoja

Työnantajalla on oikeus saada *eläkelaitokselta* salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä kirjanpitoaan, *palkkahallintoaan ja yrityksen työeläkevakuutusmaksun tarkastamista varten välttämättömät tiedot* tämän lain mukaan myönnetystä eläkkeestä ja muut edellä mainittuja tarkoituksia varten välttämättömät tiedot. (*Poist.*)

195—197 §
(Kuten HE)

198 §

Oikeus saada tietoja asian ratkaisemiseksi ja lakisääteisten tehtävien toimeenpanemiseksi

Eläkelaitoksella, Eläketurvakeskuksella ja tämän lain mukaisella muutoksenhakuelimellä on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada

1) työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä käsiteltävänä olevan vakuuttamis-, eläketai etuusasian ratkaisemista varten tai jotka muuten ovat välttämättömiä tässä tai *Eläketurvakeskuksesta annetussa* laissa, EY:n sosiaaliturvasetuksessa tai sen täytäntöönpanoasetuksessa taikka sosiaaliturvasopimuksessa säädettyjen tehtävien toimeenpanossa;

2) lääkäriltä ja muulta terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa laissa tarkoitettulta ammattihenkilöltä, potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 2 §:n 4 kohdassa tarkoitettulta terveydenhuollon toimintayksiköltä sekä kuntoutusta toimeenpanevalta taholta ja muulta terveydenhuollon toimintayksiköltä, sosiaalipalvelujen tuottajalta tai hoitolaitokselta pyynnöstä tämän laatima lausunto ja muut *1 kohdassa tarkoitettujen tehtävien toimeenpanemiseksi* välttämättömät tiedot eläkkeenhakijan po-

tilasiasiakirjoista, kuntoutuksesta, terveydentilasta, hoidosta sekä työkyvystä, jollei hakija itse toimita edellä mainittuja tietoja.

199 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada tietoja valvontaa varten

Eläketurvakeskuksella on oikeus salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä saada työnantajalta, lakisääteistä vakuutusta toimeenpanevalta vakuutus- ja eläkelaitokselta, viranomaiselta ja muulta taholta, johon julkisuuslakia sovelletaan, tiedot, jotka ovat välttämättömiä 186 §:n 1 momentissa (*poist.*) säädetyn valvontavelvollisuuden täyttämiseksi. Eläketurvakeskuksella on lisäksi oikeus saada mainittua tarkoitusta varten veroviranomaisilta joukkotietoina palkkaa tai muuta vastiketta työntekijöille maksaneiden työnantajien nimet, yritys- ja yhteisötunnukset tai *työnantajien henkilötunnukset*, yhteystiedot ja vuosilmoitukset tai vuosilmoituksia vastaavat tiedot, toimialat sekä tiedot näiden työnantajien työstä maksamista vastikkeista ja niihin liittyvistä työnantajasuorituksista.

Eläketurvakeskuksella on oikeus saada 1 momentissa tarkoitettut tiedot, vaikka se ei olisi tietopyynnössään yksilöinyt joukkotietona valvontakäsittelyyn otettavia työnantajia tai vaikka valvontakäsittely ei olisi vielä vireillä. Lisäksi Eläketurvakeskuksella on oikeus saada edellä mainitut joukkotiedot, vaikka verotusta ei olisi vielä vahvistettu. *Valvontatehtävän* täytäntöönpanoa varten Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käsitellä 1 momentissa tarkoitettuja henkilötietoja. Yhdistettyjä tietoja voidaan säilyttää viisi vuotta kuitenkin enintään valvontakäsittelyn päättymiseen saakka. Yhdistettyjä tietoja ei saa luovuttaa edelleen.

(3 mom. kuten HE)

200—205 §
(Kuten HE)

206 §

Tietojen antaminen viranomaisille ja luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle

Eläkelaitoksella ja Eläketurvakeskuksella on oikeus sen lisäksi, mitä julkisuuslaissa säädetään, salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä antaa tämän lain toimeenpanoon perustuvia tietoja seuraavasti:

(1 ja 2 kohta kuten HE)

3) luottotietotoimintaa harjoittavalle rekisterinpitäjälle *sellaiset* tiedot työnantajan tähän lakiin perustuvasta ulosottokelpoisesta työeläkevakuutusmaksusaatavasta, *jotka luottotietorekisterin pitäjällä lain mukaan on oikeus tallettaa luottotietorekisteriin.*

207—210 §
(Kuten HE)

15 luku

Erinäisiä määräyksiä

211—217 §
(Kuten HE)

218 §

Asiakirjojen säilyttäminen

Eläkelaitoksen ja Eläketurvakeskuksen on säilytettävä *tämän lain mukaisen* eläketurvan järjestämiseen ja eläkeasiaan liittyvät asiakirjat (*poist.*) siten kuin arkistolaisissa (831/1994) säädetään. Jos arkistolaitos ei ole määrännyt säilytettäväksi mainittuja asiakirjoja pysyvästi, *eläkelaitoksen tai Eläketurvakeskuksen on säilytettävä:*

1) *vakuutushakemus, vakuutuskirja, vakuutuksen irtisanomisilmoitus ja muut niihin rinnas-*

tettavat vakuutuksen voimassaoloa ja päättymistä koskevat asiakirjat ja tiedot, eläkehakemus, lääkärinlausunnot ja -kannanotot ja muut eläkkeensaajan terveydentilaa, työ- ja toimintakykyä, kuntouttamismahdollisuuksia sekä maksettuja ja evättyjä etuuksia koskevat lausunnot, tutkimustulokset, selvitykset ja muut niihin rinnastettavat asiakirjat ja tiedot, eläkkeeseen ja perhe-eläkkeeseen vaikuttavat tulotiedot sekä eläkelaitoksen eläkettä koskevat päätökset sadan vuoden ajan;

2) *valitusasiaa koskevat asiakirjat 50 vuoden ajan, jollei niitä ole edellä 1 kohdan mukaan säilytettävä tätä pidempää aikaa;*

3) *asiakirjat, jotka koskevat työnantajan yritystoiminnan omistussuhteita, vakuutusmaksun määräämiseen tarvittavia työntekijöiden palkkatietoja, työnantajan työkyvyttömyyseläkeläistietoja, vakuutusmaksulaskelmia ja -perusteita, vakuutusmaksun perintää, etuuksien maksamiskieltoa koskevia viranomaisten ja vakuutuslaitosten ilmoituksia, vakuutuslaitosten takautumisoikeutta sekä sovittua vuosityöansiota varten saatuja vakuutuksenottajien verotietoja 10 vuoden ajan;*

4) *muut tämän lain mukaista toimintaa koskevat asiakirjat kuuden vuoden ajan.*

Asiakirjojen ja tietojen säilytysaika alkaa siitä, kun vakuutus- tai eläkehakemus on saapunut eläkelaitokseen tai kun asia on muulla tavoin tullut eläkelaitoksessa tai Eläketurvakeskuksessa vireille. (Uusi)

Sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella voidaan säätää sellaisesta asiakirjojen ja tietojen tallennusmenetelmästä, jolla luotettavasti säilytetään asiakirjojen ja tietojen asiasisältö. Tällä tavoin tallennettuina niiden katsotaan vastaavan alkuperäisiä, jollei muuta näytetä. (Uusi)

219 §
(Kuten HE)

2.

Työntekijän eläkelain voimaannpanolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1—6 §
(Kuten HE)

7 §

Mitä työntekijän eläkelain 37 §:ssä ja 107—111 §:ssä säädetään viimeisen eläkelaitoksen järjestelystä, ei sovelleta silloin, kun eläkkeenhakija saa tai hänellä on oikeus saada ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella omaan työ- tai virkasuhteeseen taikka yrittäjätoimintaan perustuvaa eläkettä taikka maatalousyrittäjien sukupolvenvaihdoseläkkeestä annetun lain (1317/1990) mukaista eläkettä, maatalousyrittäjien luopumiskorvauksesta annetun lain (1330/1992) mukaista luopumiskorvausta tai maatalousyrittäjien luopumistuesta annetun lain (1293/1994) mukaista luopumistukea ja hän hakee uutta eläkettä tai hänelle aikaisemmin myönnetyn eläkkeen jatkamista. Mainittuja säännöksiä ei sovelleta myöskään silloin, kun ennen 1 päivää tammikuuta 2004 vireille tulleen hakemuksen perusteella myönnettyä ja sittemmin keskeytettyä eläkettä ryhdytään maksamaan uudelleen. Jos edunjättäjä sai kuollessaan sellaista eläkettä, johon ei ole sovellettu tämän *pykälän ensimmäisessä* virkkeessä mainittuja säännöksiä, niitä ei sovelleta myöskään hänen jälkeensä myönnettävään perhe-eläkkeeseen.

8 §
(Kuten HE)

9 §

Työntekijän eläkelain 75 §:n 3 ja 4 momentin, 125 §:n ja 126 §:n 4 momentin sekä 158 ja 162 §:n mukaista viiden vuoden vanhentumisaikaa sovelletaan vuoden 2013 alusta lukien. Vuosina 2007 ja 2008 mainittu vanhentumisaika on kymmenen vuotta, vuonna 2009 yhdeksän,

vuonna 2010 kahdeksan, vuonna 2011 seitsemän ja vuonna 2012 kuusi vuotta. Mainittuja vanhentumisaikoja laskettaessa otetaan huomioon myös ennen lain voimaantuloa kulunut aika. Lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin eläkelain tai taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain mukaista vakuutusmaksua ei kuitenkaan määrätä takautuvasti pidemmältä ajalta kuin lyhytaikaisissa työsuhteissa olevien työntekijäin *eläkelain* 10 §:n 4 momentin ja taiteilijoiden ja eräiden erityisryhmiin kuuluvien työntekijäin eläkelain 8 §:n 1 momentin mukaiselta viideltä kalenterivuodelta vuoden 2007 alusta lukien.

10—18 §
(Kuten HE)

19 §

Oikeus leskeneläkkeeseen on 1 päivänä heinäkuuta 1950 tai sitä ennen syntyneellä *leskellä siten kuin työntekijäin eläkelain muuttamisesta annetun lain (100/1990)§ voimaantulosäännöksen 2 momentissa säädetään*.

20—31 §
(Kuten HE)

32 §

(1—4 mom. kuten HE)

Työnantajan työntekijöilleen ennen tämän lain voimaantuloa järjestämään lisäeläketurvaan sovelletaan edelleen, mitä ennen 1 päivää tammikuuta 2007 voimassa olevassa TEL-lain 11 §:ssä ja sen nojalla annetuissa alemman asteisissa säädöksissä sekä TEL-lain muuttamisesta annettujen lakien (1482/1995, 1263/1999 ja 634/2003) voimaantulosäännöksissä säädetään.

(6 mom. kuten HE)

3.

Laki

Eläketurvakeskuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
(Kuten HE)

2 §

Eläketurvakeskuksen tehtävät

Eläketurvakeskuksen tulee:
(1—5 kohta kuten HE)

6) antaa eläkelaitoksille *suosituksia* yhdenmukaisen soveltamiskäytännön varmistamiseksi yksityisten alojen työeläkelakien, niiden nojalla annettujen asetusten ja muiden määräysten soveltamisesta; sekä

(7 kohta kuten HE)

Eläketurvakeskuksen tehtävänä on:

(1—10 kohta kuten HE)

(11 kohta *poist.*)

(11 kohta kuten HE:n 12 kohta)

3 §
(Kuten HE)

4 §

Eläketurvakeskuksen oikeus saada ja käyttää tietoja tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan

Eläketurvakeskuksella on salassapitosäännösten ja muiden tiedon saantia koskevien rajoitusten estämättä oikeus saada toimialaansa kuuluvaan tilasto-, tutkimus- ja kehittämistoimintaan tarvittavat henkilön yksilöintitiedot, tiedot työansioista ja tuloista sekä muut tiedot tie-

tojen antajan hoitamasta eläkevakuutuksesta ja eläke- ja muusta sosiaaliturvasta.

(1—8 kohta kuten HE)

(2 mom. kuten HE)

Eläketurvakeskuksella on oikeus yhdistää ja käyttää 1 momentin tai työntekijäin eläkelain 197 ja 198 §:n perusteella saamiaan henkilö- ja muita tietoja tutkimus- ja tilastotoiminnan lisäksi 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettua työeläketurvan kehittämistä varten tarvittavien selvitysten ja esitysten tekemiseen. Tietoja käsiteltäessä on huolehdittava siitä, ettei kenenkään yksityisyys tai liike- tai ammattisalaisuus vaarannu. (Uusi)

Tämän pykälän nojalla kerättyjen tietojen salassapitoon ja luovuttamiseen sovelletaan tilastolain (280/2004) 4 luvun säännöksiä. (Uusi)

5—7 §
(Kuten HE)

8 §

Edustajiston tehtävät ja päätöksen teko

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Kokouksessa on kullakin jäsenellä yksi ääni. Äänen mennessä tasan tulee päätökseksi puheenjohtajan kannattama mielipide, paitsi vaaleissa, joissa arpa ratkaisee. Tarkemmat säännökset edustajiston valinnasta, tehtävistä ja päätöksenteosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

9 §
(Kuten HE)

10 §

Hallituksen tehtävät ja päätöksen teko

(1—4 mom. kuten HE)

Hallituksen jäsen ei saa ottaa osaa sellaisen asian käsittelyyn, joka koskee hänen tai sellaisen yhteisön, jonka hallituksen jäsenenä, toimitusjohtajana tai toimihenkilönä hän on, yksityistä etua. Tarkemmat säännökset hallituksen tehtävistä, päätöksenteosta ja *Eläketurvakeskuksen nimenkirjoitusoikeudesta* annetaan valtioneuvoston asetuksella.

11 §
(Kuten HE)

12 §

Varajäsenet ja toimitusjohtajan sijainen

Mitä 7—11 §:ssä (*poist.*) säädetään edustajiston tai hallituksen jäsenestä taikka toimitusjohtajasta, sovelletaan vastaavasti edustajiston tai hallituksen jäsenen henkilökohtaiseen varajäseneseen sekä toimitusjohtajan sijaiseen.

13 §

Taloudellinen valvonta

Eläketurvakeskuksen toiminnan taloudellinen valvonta kuuluu Vakuutusvalvontavirastolle. *Eläketurvakeskuksen on annettava Vakuutusvalvontavirastolle taloudellisen valvonnan kannalta tarpeelliset toiminta- ja tilinpäätöstietonsa.* Tarkemmat säännökset taloudellisen valvonnan toimeenpanosta annetaan valtioneuvoston asetuksella.

14 §
(Kuten HE)

15 §

Poikkeusoloihin varautuminen

(1 ja 2 mom. kuten HE)

Vakuutusvalvontavirasto voi antaa *tarkempia määräyksiä 1 momentissa tarkoitetuista toimenpiteistä.*

16 §

Lain voimaantulo

(Kuten HE)

5.

Laki

rikoslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 19 päivänä joulukuuta 1889 annetun rikoslain (39/1889) 29 luvun 9 §:n otsikko, sellaisena kuin se on laissa 814/1998 ja

lisätään 29 lukuun uusi 4 a ja 4 b § ja saman luvun 9 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 814/1998, uusi 5 ja 6 momentti seuraavasti:

29 LUKU

Rikoksista julkista taloutta vastaan

4 a §

Työeläkevakuutusmaksupetos

Työnantaja tai tämän edustaja, joka

1) laiminlyömällä työntekijän eläkelain mukaisen vakuuttamisvelvollisuuden tai muun työntekijän eläkelaiissa tarkoitetun ilmoitusvelvollisuuden;

2) antamalla työntekijän eläkelain mukaista tehtävää hoitavalle työntekijän eläkelain mukaan tarvittavan, vakuutusmaksuun tai eläkkeistä aiheutuvien kulujen jakamiseen vaikuttavan tiedon virheellisenä tai kieltäytymällä antamasta tässä kohdassa mainittuja tietoja; *tai*

3) jättämällä työntekijältä perimänsä työntekijän työeläkevakuutusmaksun tilittämättä työntekijän eläkelain mukaiselle eläkevakuutusta hoitavalle eläkelaitokselle (*poist.*)

(4 kohta *poist.*)

aiheuttaa tai yrittää aiheuttaa työeläkevakuutusmaksun määräämättä jättämisen, sen määräämisen liian alhaisena tai sen aiheettoman palaut-

tamisen, on tuomittava *työeläkevakuutusmaksupetoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi.

(2 mom. kuten HE)

4 b §

Törkeä työeläkevakuutusmaksupetos

Jos työeläkevakuutusmaksupetoksessa

1) tavoitellaan huomattavaa taloudellista hyötyä; tai

2) rikos tehdään erityisen suunnitelmallisesti ja työeläkevakuutusmaksupetos on myös kokonaisuutena arvostellen törkeä, *työnantaja tai tämän edustaja* on tuomittava *törkeästä työeläkevakuutusmaksupetoksesta* vankeuteen vähintään neljäksi kuukaudeksi ja enintään neljäksi vuodeksi.

9 §

(Kuten HE)

Voimaantulosäännös

(Kuten HE)

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2006

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Valto Koski /sd
jäsen. Sirpa Asko-Seljavaara /kok
Anne Holmlund /kok
Anneli Kiljunen /sd
Marjaana Koskinen /sd
Pehr Löfv /r
Riikka Moilanen-Savolainen /kesk

Aila Paloniemi /kesk
Juha Rehula /kesk
Osmo Soininvaara /vihr
Tapani Tölli /kesk
Raija Vahasalo /kok
Erkki Virtanen /vas
Tuula Väättäinen /sd.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eila Mäkipää.

VASTALAUSE

Perustelut*Tasaindeksimalli työeläkkeisiin*

Eläkkeet turvaavat eläkkeelle jääneiden henkilöiden toimeentuloa pitkäaikaisesti. On kohtuullista vaatia, että myös eläkeläisten tulokehityksessä otetaan huomioon yleinen taloudellinen kehitys ja tulotason nousu. Kun eläkeindeksissä otetaan huomioon ansiotason nousu, tämä periaate toteutuu jossain määrin. Työeläkkeissä 1970-luvulta lähtien käytössä ollut indeksi, jossa sekä hintatason että ansiotason muutosten painokerroin oli 50 prosenttia, on koettu asianmukaiseksi ja kohtuulliseksi. Valiokunnan mietinnössä indeksiturva on tätä mallia heikompi, eli hintatason muutoksen painokerroin on 80 prosenttia ja ansiotason muutoskerroin on ainoastaan 20 prosenttia.

Taitettu eläkeindeksi on yksi lamavuosina käyttöön otettu säästökeino ja sosiaaliturvan leikkaustapa. Kun talous on sen jälkeen kasvanut tuntuvasti ja kun monien väestöryhmien tulot ovat nousseet merkittävästi, on aikaisempaa vähemmän perusteita näiden leikkausten voimassaolon jatkamiseen. Taitetun indeksin käyttö eläketasoa tarkistettaessa johtaa siihen, että eläkkeiden ostovoima jää jatkuvasti jälkeen yleisestä ansiokehityksestä. Ansiotasoa kuvaava indeksi oli esimerkiksi vuonna 2003 noin kaksinkertainen verrattuna hintakehitystä kuvaavaan indeksiin.

Tämän vuoksi esitän indeksiturvan parantamista ja työeläkelakiesityksen 98 §:n muuttamista.

98 §. Eläkkeiden indeksitarkistus. Esitän tasaindeksin käyttöönottamista myös eläkkeiden indeksitarkistuksissa. Ehdotukseni mukaan maksussa oleva eläke tarkistettaisiin vuosittain tammikuun alusta lukien indeksillä (työeläkeindeksi), jota laskettaessa palkkatason muutoksen

painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

153 §. Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä. Esitän pykälän 2 momentin muuttamista siten, että seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit säädetään vuosittain lailla.

Nyt mietinnössä ehdotetun säännöksen mukaan sosiaali- ja terveysministeriö vahvistaa asetuksella seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit.

Työeläkemaksu on veroluontoinen maksu, josta perustuslakivaliokunnan vanhankin tulkinnan mukaan tulee säätää lain tasolla. Nykyisen, 1.3.2000 lukien voimassa olleen perustuslain 81 §:n mukaan, joka on otsikoitu "Valtion verot ja maksut", säädetään, että valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Siitä huolimatta, että esitykseen työeläkelain 153 §:n 1 momentiksi sisältyy työeläkemaksun laskentakaava, ehdotus on perustuslain 81 §:n kannalta ongelmallinen. Ehdotus merkitsisi osaltaan eduskunnan lainsäädäntövallan kaventamista eläke- ja veropoliittisesti keskeisessä kysymyksessä.

Sen vuoksi säännös tulee mielestäni kirjoittaa muotoon "Seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit säädetään vuosittain lailla."

Ehdotus

Edellä olevan perusteella esitän,

että lakiehdotukset hyväksytään muutoin valiokunnan mietinnön mukaisina paitsi 1. lakiehdotuksen 98 ja 153 § muutettuina seuraavasti:

Vastalauseen muutosehdotukset

153 §

98 §

Eläkkeiden indeksitarkistus

Maksussa oleva eläke tarkistetaan vuosittain tammikuun alusta lukien indeksillä (*työeläkeindeksi*), jota laskettaessa palkkatason muutoksen painokerroin on 0,5 ja hintatason muutoksen painokerroin 0,5.

Työntekijän työeläkevakuutusmaksun määrä

(1 mom. kuten StVM)

Seuraavana kalenterivuonna sovellettavat työntekijän työeläkevakuutusmaksuprosentit säädetään vuosittain lailla. (Uusi)

Helsingissä 2 päivänä maaliskuuta 2006

Erkki Virtanen /vas

Yhdyn vastalauseeseen 153 §:n osalta.

Marjaana Koskinen /sd